

Unga lagöverträdare

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen gör sex tillkännagivanden till regeringen med anledning av motioner om unga lagöverträdare. Förslagen rör i korthet följande frågor:

- Utvärdering av de sekretessbrytande bestämmelser som infördes 2013 för information om unga som delas mellan polis och socialtjänst.
- Utvärdering av lagstiftningen om drogtester av barn under 15 år.
- Snabbare lagföring av brott som begås av unga.
- Fler brott som begåtts av personer under 15 år ska utredas.
- Införande av möjlighet för åklagare att genom strafföreläggande besluta om kortare ungdomstjänst för ringa brott.
- Införande av fler former av påföljder för unga.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden, i första hand med hänvisning till pågående utredningar och arbeten.

I betänkandet finns 21 reservationer (M, SD, C, V, L, KD, -).

Behandlade förslag

Ett yrkande i en motion från allmänna motionstiden 2016/17.

Cirka 40 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2017/18.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	7
Utskottets överväganden.....	8
Brottsförebyggande arbete.....	8
Handläggningen av brott som begåtts av unga.....	18
Straffmätning m.m.....	30
Påföljder.....	33
Reservationer.....	40
1. Tidiga insatser, punkt 1 (M, C, L, KD).....	40
2. Sociala insatsgrupper för unga vuxna, punkt 4 (M, C, L, KD).....	41
3. Sociala insatsgrupper med fokus på tidiga insatser, punkt 5 (M).....	42
4. Förebyggande av narkotikabrottslighet bland unga, punkt 7 (M).....	42
5. Drogtester av barn under 15 år, punkt 8 (V).....	44
6. Polisen och skolan, punkt 9 (M, C, L, KD).....	44
7. Ungdomsdomstolar, punkt 11 (M).....	45
8. Rätten till offentlig försvarare, punkt 12 (M, C, L, KD).....	45
9. Skyldighet att utreda vissa brott, punkt 14 (L).....	46
10. Bevistalan, punkt 15 (L).....	47
11. Straffreläggande om ungdomstjänst, punkt 16 (V).....	48
12. 24-timmarsgaranti, punkt 17 (M, C, L, KD).....	48
13. Interimistiska åtgärder i ungdomsmål, punkt 18 (M).....	49
14. Straffmätning, punkt 19 (M).....	50
15. Straffmätning, punkt 19 (SD, -).....	50
16. Straffmätning, punkt 19 (C).....	51
17. Straffmätning, punkt 19 (L).....	52
18. Straffmyndighetsålder, punkt 20 (SD, -).....	53
19. Nya ungdomspåföljder, punkt 21 (V).....	54
20. Kvaliteten i den slutna ungdomsvården, punkt 22 (M, C, L, KD).....	54
21. Ungdomstjänst vid brott mot blåljuspersonal, punkt 23 (M, C).....	55
Särskilda yttranden.....	56
Straffmätning, punkt 19 (V).....	56
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	57
Motion från allmänna motionstiden 2016/17.....	57
Motioner från allmänna motionstiden 2017/18.....	57

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Brottsförebyggande arbete

1. Tidiga insatser

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:3191 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 1 och 8 samt

2017/18:3577 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 1.

Reservation 1 (M, C, L, KD)

2. Familjens betydelse

Riksdagen avslår motion

2017/18:452 av Tuve Skånberg (KD) yrkande 1.

3. Sociala insatsgrupper för unga under 15 år

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:3191 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 6 och

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 36.

4. Sociala insatsgrupper för unga vuxna

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:3192 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 1 och

2017/18:3577 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 2.

Reservation 2 (M, C, L, KD)

5. Sociala insatsgrupper med fokus på tidiga insatser

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:2474 av Finn Bengtsson (M) och

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 37.

Reservation 3 (M)

6. Utvärdering av sekretesslagstiftningen

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att utvärdera de sekretessbrytande bestämmelser som infördes 2013 för information om unga som delas mellan polis och socialtjänst och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3191 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 7.

7. Förebyggande av narkotikabrottslighet bland unga

Riksdagen avslår motion

2017/18:3737 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 11.

Reservation 4 (M)

8. Drogtester av barn under 15 år

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att möjligheten att drogtesta barn under 15 år bör utvärderas i syfte att säkerställa att sådana tester kan genomföras i tillräcklig omfattning och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3191 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 11.

Reservation 5 (V)

9. Polisen och skolan

Riksdagen avslår motion

2017/18:3899 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 15.

Reservation 6 (M, C, L, KD)

Handläggningen av brott som begåtts av unga

10. Snabbare lagföring

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen skyndsamt bör återkomma med förslag på åtgärder för snabbare lagföring av brott som begås av ungdomar, och detta tillkännager riksdagen detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3191 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 2 och

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 39 och 40.

11. Ungdomsdomstolar

Riksdagen avslår motion

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 42.

Reservation 7 (M)

12. Rätten till offentlig försvarare

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:3191 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 5 i denna del och

2017/18:3577 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 9.

Reservation 8 (M, C, L, KD)

13. Utredning av brott som begåtts av personer under 15 år

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör vidta åtgärder för att fler brott som begåtts av personer under 15 år ska utredas och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3191 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 9.

14. Skyldighet att utreda vissa brott

Riksdagen avslår motion

2017/18:3577 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 3–5.

Reservation 9 (L)

15. Bevistalan

Riksdagen avslår motion

2017/18:3577 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 8.

Reservation 10 (L)

16. Strafföreläggande om ungdomstjänst

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att åklagare bör kunna besluta om kortare ungdomstjänst för ringa brott genom strafföreläggande och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3191 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 12 och

2017/18:3577 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 6.

Reservation 11 (V)

17. 24-timmarsgaranti

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:3430 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 11,

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 38 och

2017/18:3577 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 7.

Reservation 12 (M, C, L, KD)

18. Interimistiska åtgärder i ungdomsmål

Riksdagen avslår motion

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 41.

Reservation 13 (M)

*Straffmätning***19. Straffmätning**

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:18 av Robert Stenkvist (SD),

2017/18:880 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -) yrkande 3.2 i denna del,

2017/18:1013 av Jörgen Warborn (M) yrkande 2,

2017/18:1776 av Staffan Danielsson (C),

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 47,

2017/18:3576 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 25 och

2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 16.

Reservation 14 (M)

Reservation 15 (SD, -)

Reservation 16 (C)

Reservation 17 (L)

20. Straffmyndighetsålder

Riksdagen avslår motion

2017/18:880 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -) yrkande 3.2 i denna del.

Reservation 18 (SD, -)

Påföljder

21. Nya ungdomspåföljder

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att införa fler former av påföljder för unga och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3191 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 10 och

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 45.

Reservation 19 (V)

22. Kvaliteten i den slutna ungdomsvården

Riksdagen avslår motion

2017/18:3191 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 13.

Reservation 20 (M, C, L, KD)

23. Ungdomstjänst vid brott mot blåljuspersonal

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:452 av Tuve Skånberg (KD) yrkande 2,

2017/18:1184 av Jesper Skalberg Karlsson (M) och

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 46.

Reservation 21 (M, C)

Stockholm den 15 februari 2018

På justitieutskottets vägnar

Tomas Tobé

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Tobé (M), Mats Pertoft (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Susanne Eberstein (S), Johan Hedin (C), Petter Löberg (S), Adam Marttinen (SD), Roger Haddad (L), Linda Snecker (V), Lawen Redar (S), Ellen Juntti (M), Patrick Reslow (-), Magnus Oscarsson (KD) och Sultan Kayhan (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 43 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2017 och ett yrkande i en motion från den allmänna motionstiden 2016. De behandlade yrkandena rör unga lagöverträdare och tar upp frågor om bl.a. brottsförebyggande arbete, handläggningen av brott som begåtts av unga, straffmätning och påföljder. Motionsyrkandena finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Brottsförebyggande arbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att utvärdera den sekretessbrytande bestämmelse om information om unga som delas mellan polisen och socialtjänsten samt att utvärdera möjligheterna till drogtester av barn under 15 år och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen insår motionsyrkanden om sociala insatsgrupper, tidiga insatser, familjens betydelse, förebyggande av narkotikabrottslighet samt polisen och skolan.

Jämför reservation 1 (M, C, L, KD), 2 (M, C, L, KD), 3 (M), 4 (M), 5 (V) och 6 (M, C, L, KD).

Motionerna

I motion 2017/18:3191 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 1 begärs en översyn av behovet av tidiga insatser för att motverka framtida brottslighet hos barn som befinner sig i riskzonen för att hamna i kriminalitet. Enligt motionärerna kan t.ex. hembesök vara en viktig del i det brottsförebyggande arbetet. I yrkande 8 lyfter motionärerna fram vikten av att alla insatser för att förhindra att unga begår brott utvärderas. Även Roger Haddad m.fl. (L) betonar i motion 2017/18:3577 yrkande 1 vikten av tidiga brottsförebyggande insatser och anför att det förebyggande arbetet behöver stärkas.

I motion 2017/18:452 av Tuve Skånberg (KD) yrkande 1 framhålls att betydelsen av trygga familjer måste beaktas i det brottsförebyggande arbetet.

I motion 2017/18:3191 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 6 begärs att de sociala insatsgrupperna i högre grad ska användas för att komma till rätta med kriminella ungdomar som ännu inte har fyllt 15 år. Ett liknande förslag framställs i partimotion 2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 37, i vilken motionärerna anför att målgruppen för de sociala insatsgrupperna bör utvidgas till att omfatta även yngre personer.

I den sistnämnda motionen efterfrågas också fler sociala insatsgrupper med fokus på tidiga insatser (yrkande 36). Även i flera andra motioner efterfrågas en ökad användning av sociala insatsgrupper. Finn Bengtsson (M) föreslår t.ex. i motion 2017/18:2474 att polisen, med utgångspunkt i den modell som skapats genom de sociala insatsgrupperna, ska ges i uppdrag att eftersträva ett sådant samarbete med samtliga kommuner. Avsikten är att fånga upp unga som riskerar att välja en kriminell livsstil eller att engagera sig för våldsbejakande extremism. I motion 2017/18:3577 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 2 anföras att sociala insatsgrupper i större omfattning bör användas för

att samordna insatser för unga vuxna i åldern 20–29 år. I motion 2017/18:3192 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 1 efterfrågas en sammanställning av olika utvärderingar som har gjorts av sociala insatsgrupper för unga vuxna och en grundlig genomgång av metoder och resultat för att kunna utveckla nationella riktlinjer för sådan verksamhet.

Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) begär i motion 2017/18:3191 yrkande 7 även en utvärdering av sekretesslagstiftningen för att säkerställa att nödvändig information om unga kan delas mellan socialtjänsten och polisen inom ramen för myndigheternas arbete med att förhindra ungdomsbrottslighet.

I motion 2017/18:3737 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 11 efterfrågas ett förbättrat förebyggande arbete mot narkotikabrottslighet bland unga. Motionärerna påtalar vikten av att samhället reagerar när unga är på väg i en negativ riktning. Ju tidigare samhället reagerar, desto större är möjligheterna att bryta utvecklingen, anför det. Möjligheten att drogtesta tidigt liksom att polisen har goda möjligheter att utreda brott också när misstänkta är under 15 år, är viktiga instrument i polisens arbete med unga lagöverträdare. Även i motion 2017/18:3191 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 11 tar motionärerna upp möjligheten att genomföra drogtestar på barn som en brottsförebyggande åtgärd. Motionärerna anför att bestämmelserna i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) om att drogtestar under vissa förutsättningar får genomföras på barn under 15 år bör utvärderas för att säkerställa att sådana tester kan genomföras i tillräcklig omfattning.

I motion 2017/18:3899 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 15 anfördes att en viktig del av polisens uppgifter är att informera i skolan om polisens arbete. Motionärerna föreslår att polisen ska ha ett utvecklat samarbete med varje skola, gärna med en särskild polis knuten till skolan, som kan lära känna elever och personal och som de kan vända sig till om de blir utsatta för brott.

Bakgrund

Tillsammans mot brott – ett nationellt brottsförebyggande program

Regeringen överlämnade i mars 2017 skrivelsen *Tillsammans mot brott – ett nationellt brottsförebyggande program* (skr. 2016/17:126) till riksdagen. I skrivelsen presenterade regeringen ett nationellt brottsförebyggande program som syftar till att skapa förutsättningar för ett strukturerat och långsiktigt brottsförebyggande arbete i hela samhället. Programmet ska också bidra till att stimulera och entusiasmera fler berörda aktörer att vidta brottsförebyggande åtgärder och att utveckla samverkan, såväl på nationell som på regional och lokal nivå. Det riktar sig till en bred målgrupp såsom myndigheter, landsting, kommuner, näringslivet och det civila samhällets organisationer.

När det gäller unga lagöverträdare framgår bl.a. att regeringen ska verka för

- att föräldrar och andra vuxna som är betydelsefulla för barn och unga i riskzonen för att hamna i kriminalitet involveras och får stöd och hjälp inom ramen för de identifierade brottsförebyggande aktörernas arbete
- att skolor och huvudmän inom skolväsendet utvecklar sitt förebyggande arbete mot mobbning, diskriminering och annan kränkande behandling och med att skapa trygga skolmiljöer
- att sociala insatsgrupper eller motsvarande individuellt riktad samverkan utvecklas till stöd för unga som har begått brott
- att arbetet med att minska tillgången till alkohol och droger ges fortsatt hög prioritet
- att insatserna för att individer ska lämna kriminella eller extremistiska grupperingar utvecklas
- att det utvecklas fler insatser mot våldsutövare på nationell och lokal nivå
- att insatserna för att motverka återfall i brott utvecklas och förstärks.

Enligt regeringen bör ett ungdomsperspektiv alltid finnas med i planering, genomförande och uppföljning av brottsförebyggande insatser som rör unga. Det handlar om att ta beslut utifrån kunskap om ungas levnadsvillkor, om att betrakta ungdomar som en mångfald av individer och om att inkludera unga i beslutsprocessen.

Regeringen konstaterade också att situationen i socialt utsatta områden kräver särskild uppmärksamhet.

Utskottet delade regeringens uppfattning att det behövs ett effektivt brottsförebyggande arbete för att minska brottsligheten och öka tryggheten i samhället (bet. 2016/17:JuU15). Det fanns enligt utskottet också ett behov av att utveckla samhällets insatser för att förebygga brott, inte bara hos rättsväsendet utan även hos andra berörda aktörer. Utskottet såg därför positivt på att regeringen lade fram ett brett nationellt brottsförebyggande program. Detta skapar bättre förutsättningar för ett strukturerat och långsiktigt brottsförebyggande arbete.

Brottsförebyggande rådets rapport om insatser mot brott och trygghet i socialt utsatta områden

Regeringen gav Brottsförebyggande rådet (Brå) i uppdrag att kartlägga åtgärder för att förebygga och motverka brottslighet och öka tryggheten i socialt utsatta områden. På grundval av detta skulle Brå identifiera framgångsfaktorer och fungerande metoder och arbetssätt för att i socialt utsatta områden förebygga och beivra brottslighet, öka tryggheten och stärka relationen mellan befolkningen och rättsväsendet, liksom mellan befolkningen och övriga myndigheter och aktörer som medverkar i det brottsförebyggande arbetet.

Brå publicerade i november 2016 rapporten *Insatser mot brott och trygghet i socialt utsatta områden – en kunskapsöversikt* (rapport 2016:20). I rapporten konstaterar Brå att en stor del av den brottslighet som förekommer i socialt utsatta områden begås av ungdomar. Ungdomar som begår brott är

också rekryteringsbasen för dem som fastnar i kriminalitet. För att långsiktigt kunna minska brottsligheten är därför åtgärder riktade mot barn och unga av stor vikt. Det handlar då om insatser på flera olika nivåer. Det rör sig dels om generella insatser inom t.ex. förskolan och skolan, dels om insatser som är direkt riktade mot barn och unga som är i riskzonen för att hamna och fastna i kriminalitet och dels om insatser för de unga som ägnar sig åt brott.

Det finns enligt Brå relativt mycket internationell forskning om vilka typer av tidiga insatser som är mest effektiva. Det bör dock betonas att när en insats beskrivs som ”effektiv” behöver det inte röra sig om några omvälvande effekter. Oftast rör det sig om att insatsen har reducerat förekomsten av de aktuella problembeteendena med 5–10 procentenheter.

Följande metoder lyfts fram som effektiva:

- Så kallade hembesöksprogram, där riskföräldrar får regelbundna besök under barnets första år, kan ha en långvarig positiv effekt på ungdomsvåld och kriminalitet.
- Positiva effekter har visats av program som tränar intellektuella och sociala färdigheter hos förskolebarn som antingen själva har beteendestörningar eller lever under problematiska förhållanden.
- Förskolebarn med beteendestörningar kan bli hjälpta av att föräldrarna får gå program som hjälper dem att hantera problemen.
- KBT-baserade program (kognitiv beteendeterapi) i skolan kan vara effektiva.

Sociala insatsgrupper

Sociala insatsgrupper är en form av myndighetsöverskridande samverkan för att förebygga att unga fastnar i kriminalitet. Inom dessa grupper samarbetar socialtjänsten med Polismyndigheten och andra berörda myndigheter på kommunal nivå för att hjälpa unga som riskerar att bli kriminella. Syftet är att på individnivå göra det möjligt att samordna hjälp och stöd från berörda myndigheter och övriga aktörer under ledning av socialtjänsten. Informationsutbytet mellan aktörerna möjliggörs till stor del genom samtycke från den enskilde (Polismyndigheten, Nationella riktlinjer, Polisens arbete i sociala insatsgrupper, 2014, s. 4 f.).

I arbetet med sociala insatsgrupper finns inte någon åldersbegränsning, men i det underlag för insatserna som polisen har tagit fram anges bl.a. att arbetsmetoden ska användas för ungdomar och unga vuxna som begår brott. Det är socialtjänsten som, utifrån information som de själva har om de unga och utifrån information som de får från andra myndigheter och aktörer, avgör vilka unga som ska ingå i en social insatsgrupp. Det överlämnas åt de lokala sociala insatsgrupperna att besluta huruvida ungdomar och unga vuxna som definieras som avhoppare kan ingå i arbetet. I riktlinjerna anges vidare att det är viktigt att ha rutiner för att hjälpa och stödja dem som vill lämna en kriminell livsstil. Om det visar sig att detta arbete kan utföras inom ramen för sociala

insatsgrupper anses arbetsmetoden som tillämplig (Sociala insatsgrupper – vad är det? Rikspolisstyrelsen, 2014, s. 3 f.).

I september 2014 fick Socialstyrelsen regeringens uppdrag att utvärdera arbetet med sociala insatsgrupper (Ju2014/5328/PO). Enligt uppdraget skulle Socialstyrelsen utvärdera resultatet på individnivå för de personer som varit föremål för arbete i en social insatsgrupp, utvärdera samverkansformen sociala insatsgrupper samt undersöka hur de personerna har upplevt arbetet. Socialstyrelsen skulle också utvärdera samverkansformen sociala insatsgrupper och undersöka vilka lärdomar berörda aktörer kan dra av resultatet. Det ingick även att bedöma om det är rätt målgrupp som blir föremål för arbete i en social insatsgrupp. Uppdraget genomfördes i samråd med berörda myndigheter. Utvärderingen skulle delredovisas till regeringen senast den 28 februari 2016 och slutredovisas senast den 30 september 2017.

I Socialstyrelsens delredovisning i februari 2016 görs en övergripande analys som visar att socialtjänstens organisering av stöd till ungdomar med en kriminell livsstil varierar. Det finns både kommuner och stadsdelar som i sitt arbete använder någon samarbetsform, som arbetet med sociala insatsgrupper är ett exempel på, och det finns också de som inte gör det. Och samtidigt som sociala insatsgrupper betraktas som ett specifikt arbetssätt utförs arbetet också inom ramen för denna samverkansform på olika sätt på lokal nivå. En annan iakttagelse är att målgruppen (ungdomar i åldern 15–25 år) utvidgats till att inkludera ungdomar som är yngre än 15 år.

I sin slutredovisning i oktober 2017 konstaterar Socialstyrelsen att utvärderingen av effekter för individerna visar att samverkan genom sociala insatsgrupper och samverkan på annat sätt inom socialtjänsten ger lika bra resultat för ungdomar sett i det korta perspektivet. Inte minst är det glädjande att misstankarna om fortsatt kriminalitet minskat väsentligt bland ungdomarna i båda grupperna. Ett av de viktigare resultaten i utvärderingen av effekter för individerna är att arbetssättet i de sociala insatsgrupperna också förefaller leda till mer långvariga och behandlingsinriktade insatser, som i ett längre perspektiv kan innebära ett bättre utfall för ungdomarna i de sociala insatsgrupperna. Det kan emellertid också konstateras att den korta tiden för utvärdering av resultaten för individerna gör det svårt att uttala sig om effekter på längre sikt. Vidare är det viktigt att notera att såväl utformningen som genomförandet av arbetet med sociala insatsgrupper uppvisar lokala variationer, och därför blir lokala uppföljningar angelägna fortsättningsvis.

Mot bakgrund av resultaten från de båda utvärderingarna gör Socialstyrelsen bedömningen att verksamheten med sociala insatsgrupper behöver fortsätta följas för att undersöka effekter på längre sikt för individer och verksamheter.

Ett annat uppdrag till Socialstyrelsen har varit att göra en nationell kartläggning av sociala insatsgrupper. Den gjordes 2015 och visade att det då fanns grupper i 53 av de 210 kommuner och stadsdelar som besvarade en enkät. Totalt tillfrågades 316 kommuner och stadsdelar.

Sekretess mellan socialtjänst och polis

Den 1 januari 2013 infördes en ny sekretessbrytande bestämmelse i 10 kap. 18 a § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) som innebär att en uppgift som rör en enskild som inte fyllt 21 år i vissa fall ska kunna lämnas från socialtjänsten till polisen utan hinder av sekretess. En uppgift får lämnas under förutsättning att det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den unge kommer att utöva brottslig verksamhet och uppgiften kan antas bidra till att förhindra detta samt att det med hänsyn till socialtjänstens planerade eller pågående insatser för den unge eller av andra särskilda skäl inte är olämpligt att uppgiften lämnas ut. Bestämmelsen omfattar inte uppgifter som avser misstankar om att den unge har begått ett visst konkret brott. Sådana uppgifter ska även fortsättningsvis endast få lämnas under tidigare gällande förutsättningar (prop. 2011/12:171, bet. 2012/13:JuU5, rskr. 2012/13:60).

Förebyggande av narkotikabrottslighet bland unga

År 2011 inledde regeringen arbetet med en samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken, den s.k. ANDT-politiken (prop. 2010/11:47). Förutom ett förslag till ett gemensamt övergripande mål för ANDT-politiken – ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk – föreslogs bl.a. ett långsiktigt mål om att minska nyrekryteringen till narkotika- och dopningsmissbruk. Strategin antogs av riksdagen (bet. 2010/11:SoU8, rskr. 2010/11:203 och 2010/11:204).

Den 26 mars 2015 beslutade regeringen Åtgärdsprogram för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken (ANDT) 2015. Ett prioriterat mål i programmet är att minska nyrekrytering till narkotika- och dopningsmissbruk (mål 3.1). Av programmet framgår att det bl.a. pågår en nationell satsning mot cannabis samt en bred och samordnad satsning mot cannabis i Malmö, Göteborg och Stockholm (Trestad 2). Det framgår även av åtgärdsprogrammet att Statskontoret liksom Folkhälsomyndigheten har i uppdrag att på olika sätt utvärdera strategin.

Regeringen överlämnade i februari 2016 skrivelsen En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020 (skr. 2015/16:86) till riksdagen. I skrivelsen redovisas resultat och erfarenheter från strategiperioden 2011–2015, och med detta som utgångspunkt anges mål och inriktning för det fortsatta arbetet under perioden 2016–2020. Det övergripande målet för ANDT-politiken är fortfarande ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk.

Som framgått ovan har regeringen också i det nationella brottsförebyggande programmet angett att man ska verka för att arbetet med att minska tillgången till alkohol och droger ges hög prioritet även i fortsättningen.

Drogtest av barn under 15 år

Den 1 juli 2010 infördes en möjlighet att vidta tvångsvisa drogtest av barn under 15 år som misstänks för att olovligen ha brukat narkotika (prop. 2009/10:105, bet. 2009/10:JuU25, rskr. 2009/10:316). Enligt 36 b § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) får kroppsbesiktning genom att man tar prov från kroppen och undersökning av sådana prov på den som är skäligen misstänkt för att före 15 års ålder olovligen ha brukat narkotika, om det kan antas vara nödvändigt för att avgöra behovet av socialtjänstens insatser för den unge.

Regeringen har gett Brå i uppdrag att utvärdera om denna ändring, och övriga ändringar som vid detta tillfälle gjordes i LUL, har fått önskad effekt.

Brå redovisade uppdraget i en rapport i december 2014 (Brott begångna av barn – en utvärdering av ändringarna i lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare under 15 år [rapport 2014:20]). Enligt rapporten har polisens nya möjlighet att genomföra drogtest på barn under 15 år inte utnyttjats särskilt ofta. Drogtester förekommer endast i 2 % av ärendena totalt sett. Uppräknat till hela året innebär det att knappt 200 barn drogstades av polisen 2012. Både polisen och socialtjänsten upplever emellertid att drogtest gjorts i nödvändig omfattning. Vidare anser polisen att den nya möjligheten att drogtesta barn har förbättrat förutsättningarna för att kunna fånga upp barn med drogproblem i ett tidigare skede, även om möjligheten i praktiken inte används i särskilt stor omfattning. Det framkom dock också att vissa poliser avstår från att genomföra drogtest på barn under 15 år för att de är osäkra på vad lagen innebär och rädsla för att göra fel. Den främsta orsaken till att polisen inte genomför fler drogtest är dock enligt de poliser som intervjuats att behovet inte är större.

Polisens samarbete med andra aktörer

För att polisen ska kunna bidra till att minska brottsligheten är det enligt regeringen nödvändigt att man samverkar med andra aktörer inom det brottsförebyggande arbetet (prop. 2017/18:1 utg.omr. 4 s. 24). En metod som har använts för att få en tydlig struktur på samverkan mellan bl.a. polis och kommunerna är samverkansöverenskommelser. Vid utgången av 2016 hade Polismyndigheten tecknat samverkansöverenskommelser i 250 av landets 290 kommuner.

Polisen har även vidtagit en rad andra åtgärder för att stärka den lokala närvaron och tillgängligheten. Det rör sig bl.a. om förbättrad samverkan mellan polisen och kommunen, medborgardialog och medborgarlöften. Vid utgången av 2016 hade medborgarlöften utfärdats i 275 av landets 290 kommuner (s. 23).

En typ av medborgarlöfte som polisen gett i vissa kommuner är att utveckla kontakten mellan skolan och polisen och t.ex. utse en kontaktpolis per skola i det aktuella området (se t.ex. Medborgarlöften 2017 från Lokalpolisområde Malmö Söder).

I regleringsbrevet för 2018 har Polismyndigheten bl.a. fått i uppdrag att analysera och bedöma om arbetet med medborgarlöften har lett till ett mer effektivt brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Polismyndigheten ska också analysera vilka brottsförebyggande resultat som uppnåtts genom metoden.

Polismyndigheten har även fått i uppdrag att redovisa i vilken utsträckning det finns områdespoliser på lokalpolisområdesnivå och i vilken utsträckning dessa arbetar fredat med kontaktskapande, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade motionsyrkanden om familjens roll i det brottsförebyggande arbetet i samband med behandlingen av regeringens skrivelse om ett nationellt brottsförebyggande program (bet. 2016/17:JuU15 s. 12 f.) Utskottet delade motionärernas uppfattning att både familjens och civilsamhällets roll är viktiga i det brottsförebyggande arbetet. Inte minst det sistnämnda lyftes också fram i den aktuella skrivelsen. Det fanns däremot enligt utskottet inte anledning för riksdagen att ta några initiativ i dessa frågor, och motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:321).

Utskottet har också flera gånger tidigare behandlat motionsyrkanden om sociala insatsgrupper liknande de nu aktuella, senast våren 2017 (bet. 2016/17:JuU21 s. 14). Utskottet ansåg att samarbetet med sociala insatsgrupper i många fall har varit framgångsrikt. Arbetet innebär att socialtjänsten tillsammans med polisen och övriga berörda samarbetar och använder sin samlade kompetens fokuserat och uthålligt i arbetet med unga som befinner sig i riskzonen. Det kan handla om att stärka det sociala nätverket kring den unge, särskilt stöd i skolarbetet, särskild yrkesträning, arbete och fritidssysselsättning. På så sätt kan en destruktiv livsstil motverkas. Det är enligt utskottet viktigt att samtliga relevanta aktörer får delta i arbetet kring ungdomar med kriminell problematik. Att hela samhället samverkar och strävar mot samma mål kan vara avgörande för att få ungdomar att bryta en kriminell bana. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att regeringen borde vidta åtgärder för att antalet sociala insatsgrupper ska bli fler.

Dessutom borde arbetsmetoden i högre grad användas för att komma till rätta med kriminella ungdomar som ännu inte har fyllt 15 år. I dag är sociala insatsgrupper avsedda för ungdomar över 15 år, men det är väl känt att det även finns många personer som är yngre än 15 år som har påbörjat en kriminell livsstil. Det finns därför skäl att överväga hur metoden även skulle kunna användas för kriminella ungdomar som ännu inte fyllt 15 år.

Slutligen borde regeringen vidta åtgärder för att det samarbete som bedrivs inom de sociala insatsgrupperna i högre utsträckning ska användas för att bryta upp de nätverk som finns i de kriminella gängen. Att omhänderta en enskild gängmedlem kan vara betydelsefullt för den berörde unge, men det kriminella

ungdomsgänget som sådant kan ändå fortsätta sin destruktiva verksamhet. Därför ansåg utskottet att samhällets aktörer måste arbeta gemensamt för att bryta upp de nätverk som finns i de kriminella gängen. Samarbetet mellan skola, polis och socialtjänst är i dessa fall avgörande.

Utskottet föreslog att riksdagen skulle tillkänna vad utskottet anfört om ökad användning av sociala insatsgrupper till regeringen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:224).

När det gäller motionsyrkanden om förebyggande av narkotikabrottslighet bland unga fann utskottet vid samma tillfälle inte anledning att göra någon annan bedömning än vad utskottet gjort tidigare (bet. 2016/17:JuU21 s. 14). Utskottet delade motionärernas uppfattning att det förebyggande arbetet mot narkotikabrottslighet var viktigt, men att det mot bakgrund av det omfattande arbete som pågick mot narkotikabruk bland unga inte var nödvändigt med något initiativ från riksdagens sida. I detta sammanhang konstaterade utskottet också att regeringen i det nationella brottsförebyggande programmet slår fast att arbetet med att minska tillgången till alkohol och droger ska vara högt prioriterat även i fortsättningen. Utskottet avstyrkte därför motionsyrkandena.

Slutligen behandlade utskottet förra året även motioner om polisens kontakt med skolan (bet. 2016/17:JuU21 s. 13 f.). Utskottet konstaterade att medborgarlöften tecknats i princip i samtliga landets kommuner. Dessa lämpar sig enligt utskottet väl för att utveckla samarbete mellan polisen och skolan, och kan t.ex. i de fall man anser det lämpligt användas för att utse en kontaktpolis per skola. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att det inte fanns anledning för riksdagen att ta några sådana initiativ som motionärerna efterfrågade. Utskottet avstyrkte därför motionsyrkandena.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är viktigt med tidiga insatser för att motverka framtida brottslighet hos barn som befinner sig i riskzonen för att hamna i kriminalitet. Av det nationella brottsförebyggande program som regeringen presenterade förra året framgår också att regeringen bl.a. ska verka för att föräldrar och andra vuxna som är betydelsefulla för barn och unga i riskzonen för att hamna i kriminalitet involveras och får stöd och hjälp inom ramen för de identifierade brottsförebyggande aktörernas arbete. Utskottet utgår från att de iakttagelser som Brå lyfter fram i sin rapport, t.ex. om s.k. hembesöksprogram, beaktas i det fortsatta brottsförebyggande arbetet. Detsamma gäller vad som anförs i rapporten om att det finns relativt mycket internationell forskning om vilken typ av tidiga insatser som är mest effektiva. Mot denna bakgrund saknas det enligt utskottet anledning för riksdagen att göra några sådana tillkännagivanden som efterfrågas i motionerna 2017/18:3191 (M, C, L, KD) yrkandena 1 och 8 och 2017/18:3577 (L) yrkande 1. Motionerna avstyrks.

Det finns enligt utskottet inte anledning att göra någon annan bedömning än förra året när det gäller motionsyrkanden om familjens betydelse i det brottsförebyggande arbetet. Motion 2017/18:452 (KD) yrkande 1 avstyrks.

När det gäller sociala insatsgrupper tillkännagav riksdagen förra året att sådana på olika sätt borde användas i ökad omfattning. Utskottet vidhåller denna uppfattning liksom vad utskottet då anförde om att arbetet med sociala insatsgrupper i många fall har varit framgångsrikt. Att hela samhället samverkar och strävar mot samma mål kan vara avgörande för att få ungdomar att bryta en kriminell bana, och utskottet är därför alltså positivt till en ökad användning av sociala insatsgrupper. Socialstyrelsens utvärdering visar bl.a. att samverkan genom sociala insatsgrupper ger bra resultat för ungdomar sett i det korta perspektivet, med en väsentligt minskad misstanke om fortsatt kriminalitet, samt även förefaller leda till mer långvariga och behandlingsinriktade insatser. Socialstyrelsen påtalar också vikten av att verksamheten fortsätter följas för att undersöka effekter på längre sikt. Det är därför positivt att det i det nationella brottsförebyggande programmet slås fast att regeringen ska verka för att sociala insatsgrupper eller motsvarande individuellt riktad samverkan utvecklas till stöd för unga som har begått brott. Mot denna bakgrund, och med hänsyn till det tillkännagivande om en ökad användning av sociala insatsgrupper som riksdagen gjorde förra året, finns det enligt utskottet inte anledning för riksdagen att nu ta några ytterligare initiativ när det gäller användningen av sociala insatsgrupper. Utskottet avstyrker därför motionerna 2017/18:2474 (M), 2017/18:3191 (M, C, L, KD) yrkande 6, 2017/18:3192 (M, C, L, KD) yrkande 1, 2017/18:3569 (M) yrkandena 36 och 37 samt 2017/18:3577 (L) yrkande 2.

Ett välfungerande samarbete mellan socialtjänsten och polisen är grundläggande för att kunna förhindra ungdomsbrottslighet. Det var mot denna bakgrund som det 2013 infördes en ny sekretessbrytande bestämmelse som innebär att en uppgift som rör en enskild som inte fyllt 21 år i vissa fall ska kunna lämnas från socialtjänsten till polisen utan hinder av sekretess. Det finns dock indikationer på att bestämmelser om sekretess fortfarande förhindrar att nödvändig information delas mellan socialtjänsten och polisen. Mot denna bakgrund anser utskottet att regeringen bör se över 2013 års lagändring och vilken effekt den haft. I denna översyn är det också viktigt att undersöka om polisen och kommunerna har tillräcklig kunskap för att tillämpa sekretessreglerna på ett riktigt sätt. Utskottet föreslår därför att riksdagen, med bifall till motion 2017/18:3191 (M, C, L, KD) yrkande 7, tillkännager detta för regeringen.

När det gäller motionsyrkandet om ett förbättrat förebyggande arbete mot narkotikabrottslighet bland unga gör utskottet ingen annan bedömning än förra året och avstyrker därmed motion 2017/18:3737 (M) yrkande 11.

Däremot anser utskottet att det finns anledning att i detta sammanhang titta närmare på bestämmelsen i 36 b § LUL om att drogtestar under vissa förutsättningar får genomföras på barn under 15 år och hur den kommit att tillämpas. Enligt utskottet bör fler barn drogtestas vid misstanke om

narkotikabrott för att samhället bättre ska kunna fånga upp dem i ett tidigt skede i missbruket. Av den utvärdering som Brå gjort framgår att möjligheterna inte utnyttjats särskilt ofta och att vissa poliser dessutom avstår för att de är osäkra på vad lagen innebär. Enligt utskottets mening finns det därför anledning att utvärdera bestämmelsen för att säkerställa att sådana tester kan genomföras i tillräcklig omfattning. Utskottet föreslår därför att riksdagen, med bifall till motion 2017/18:3191 (M, C, L, KD) yrkande 11, tillkännager detta för regeringen.

Som framgått behandlade utskottet förra året motioner om polisens kontakt med skolan. Utskottet vidhåller sin uppfattning och anser inte att det finns anledning att vidta några sådana åtgärder som efterfrågas i motion 2017/18:3899 (KD) yrkande 15. Motionen avstyrks.

Handläggningen av brott som begåtts av unga

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om åtgärder för snabbare lagföring av brott begångna av unga, om åtgärder för att fler brott som begås av unga under 15 år ska utredas och om att det ska vara möjligt för åklagare att genom strafföreläggande besluta om kortare ungdomstjänst för ringa brott, och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår övriga motionsyrkanden om handläggningen av brott som begåtts av unga, t.ex. när det gäller ungdomsdomstolar, tillgången till offentlig försvarare, bevistalan och en 24-timmarsgaranti.

Jämför reservation 7 (M), 8 (M, C, L, KD), 9 (L), 10 (L), 11 (V), 12 (M, C, L, KD) och 13 (M).

Motionerna

I motion 2017/18:3191 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 2 anføres att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med förslag på åtgärder som leder till en snabbare lagföring av brott som har begåtts av ungdomar. Åtgärder för att åstadkomma en snabbare lagföring efterfrågas även av Ulf Kristersson m.fl. (M) i partimotion 2017/18:3569. Enligt motionärerna bör tiden mellan brott och straff förkortas väsentligt, t.ex. genom förenklade delgivningsregler (yrkande 39). Motionärerna föreslår också att en domstol under vissa förutsättningar ska kunna döma ut en påföljd omedelbart eller i väldigt nära anslutning till ett brott när en ung person har gripits för brottet (yrkande 40). Vidare föreslås att det ska inrättas särskilda ungdomsdomstolar med behörighet att handlägga såväl straffrättsliga som socialrättsliga frågor (yrkande 42).

I motion 2017/18:3191 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 5 anfördes att man bör utreda hur bestämmelserna om offentliga försvarare tillämpas vid förhör med unga lagöverträdare. I motion 2017/18:3577 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 9 anges att alla barn som misstänks för allvarliga brott oavsett ålder bör ha rätt till ett juridiskt biträde eller en offentlig försvarare redan vid det första förhöret.

I motion 2017/18:3191 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 9 anfördes att man bör överväga vilka åtgärder som krävs för att fler brott som begåtts av personer under 15 år ska utredas. Liknande yrkanden framförs i motion 2017/18:3577 av Roger Haddad m.fl. (L). Enligt motionärerna bör brott som enligt brottsbalken ger minst sex månaders fängelse (yrkande 3), s.k. strategiska brott inklusive grov skadegörelse (yrkande 4) och brott mot narkotikastrafflagen (yrkande 5) alltid utredas av polis, även om den misstänkte är under 15 år.

I motion 2017/18:3577 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 8 begärs en översyn av bestämmelserna om bevistalan. Motionärerna anför att ett barn under 15 år som misstänks för ett mycket allvarligt brott inte bör berövas en möjlighet att bli friad från brottsmisstankarna.

I motion 2017/18:3191 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 12 efterfrågas en möjlighet för åklagare att genom strafföreläggande föreskriva kortare ungdomstjänst för ringa brott. Även i motion 2017/18:3577 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 6 efterfrågas en möjlighet för åklagare att besluta om kortare perioder av ungdomstjänst genom strafföreläggande.

I partimotion 2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 38 föreslås att en 24-timmarsgaranti ska utredas. En sådan garanti innebär att socialtjänsten, i vissa fall tillsammans med polisen, ska kontakta den unges vårdnadshavare inom 24 timmar efter det att den unge har gripits för ett brott. En 24-timmarsgaranti efterfrågas även av Roger Haddad m.fl. (L) i motionerna 2016/17:3430 yrkande 11 och 2017/18:3577 yrkande 7.

I partimotion 2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 41 anfördes att man bör överväga en möjlighet att interimistiskt förordna om åtgärder i ungdomsmål, t.ex. övervakning i kombination med fotboja.

Bakgrund

Lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare

I lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) finns regler för hur handläggningen hos polis, åklagare och domstol av mål och ärenden om brott där den misstänkte inte har fyllt 21 år ska gå till.

Av 4 § LUL framgår att en förundersökning som gäller den som inte har fyllt 18 år och brott som kan ge fängelse ska bedrivas med särskild skyndsamhet. Förundersökningen ska avslutas och beslut i åtalsfrågan fattas så snart det är möjligt och senast inom sex veckor från dagen för delgivning av brottsmisstanke. Denna tidsfrist får överskridas endast om det är nödvändigt med hänsyn till att den misstänkte ska delta i medling enligt lagen

(2002:445) om medling med anledning av brott eller med hänsyn till utredningens art eller andra särskilda omständigheter.

Om någon som inte har fyllt 18 år är skäligen misstänkt för ett brott ska vårdnadshavaren eller någon annan som ansvarar för den unges vård och fostran omedelbart underrättas och kallas till förhör som hålls med den unge (5 § LUL). Om den unge har gripits, anhållits eller häktats på grund av brottsmisstanken, ska en sådan vuxen underrättas om detta och om skälen för det samtidigt med underrättelsen om brottsmisstanken eller annars omedelbart efter frihetsberövandet. En underrättelse eller kallelse till förhör får skjutas upp om det är nödvändigt för att sakens utredning inte väsentligen ska försvåras. En underrättelse eller kallelse ska inte heller göras om det strider mot den unges bästa eller om det finns andra särskilda skäl.

Dessutom ska socialnämnden genast underrättas om någon som inte har fyllt 18 år är skäligen misstänkt för ett brott som kan leda till fängelse (6 § LUL). Av underrättelsen ska det framgå huruvida den misstänkte har tillfrågats om han eller hon vill delta i medling och hur den misstänkte ställt sig till att delta. Om den unge har gripits, anhållits eller häktats på grund av brottsmisstanken ska socialnämnden underrättas om detta och om skälen för det samtidigt med underrättelsen om brottsmisstanken eller annars genast efter frihetsberövandet.

En företrädare för socialtjänsten ska enligt 7 § LUL, om det är möjligt och det kan ske utan men för utredningen, närvara vid förhör med den som inte har fyllt 18 år och som är misstänkt för ett brott som kan ge fängelse.

För en misstänkt som inte har fyllt 18 år ska en offentlig försvarare förordnas, om det inte är uppenbart att han eller hon saknar behov av försvarare (24 § LUL).

I 29 § LUL anges att mål mot den som inte har fyllt 21 år alltid ska behandlas skyndsamt.

Av 31 § första stycket LUL framgår att när någon kan misstänkas för att före 15 års ålder ha begått ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år eller ett straffbelagt försök, en straffbelagd förberedelse eller en straffbelagd stämpling till ett sådant brott, ska en utredning om brottet inledas, om inte särskilda skäl talar emot det. Vid en sådan utredning ska ett juridiskt biträde förordnas för den unge, om det inte är uppenbart att den unge saknar behov av det (32 a § LUL). Rätten till försvarare gäller under en förundersökning om brott, så snart förundersökningen hunnit så långt att den kan anses riktad mot den enskilde som skäligen misstänkt för brottet.

På begäran av socialnämnden får en utredning om brott även inledas i andra fall när det gäller någon som inte har fyllt 15 år, om socialnämnden bedömer att utredningen kan antas ha betydelse för att avgöra behovet av socialtjänstens insatser för den unge (31 § andra stycket LUL). En sådan utredning får också inledas om det behövs för att klarlägga om någon som har fyllt 15 år har tagit del i brottet, om det behövs för att efterforska gods som har åtkommit genom brottet eller som kan bli föremål för förverkande eller om det av andra skäl är

av särskild betydelse med hänsyn till ett allmänt eller enskilt intresse (31 § tredje stycket LUL). Ett juridiskt biträde ska förordnas för den unge vid en utredning enligt 31 § andra eller tredje stycket, om det finns synnerliga skäl för det (32 a § LUL).

Om någon misstänks för att ha begått ett brott före 15 års ålder får åklagaren enligt 38 § LUL, om det krävs ur allmän synpunkt, efter framställning av socialnämnden, Socialstyrelsen eller vårdnadshavarna för den unge, begära prövning hos domstol huruvida den unge har begått brottet (bevistalan).

I den tidigare nämnda rapporten från Brå (Brott begångna av barn – en utvärdering av ändringarna i lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare under 15 år [rapport 2014:20]) konstateras bl.a. att när det gäller misstänkta som är under 15 år är de brott som andelsmässigt utreds mest främst de grova brotten, som rån, våldtäkt, grov misshandel och mordbrand. Om man jämför 2012 med 2005 har andelen utredda ärenden ökat för de grova brotten, medan den minskat för de mindre grova brotten. Det tyder på att den lagändring som genomfördes 2010 haft effekt när det gäller att utreda fler allvarliga brott. Emellertid har drygt en fjärdedel av de grävsta brotten inte blivit utredda, vilket strider mot den nya lagen. Missar och okunskap tycks enligt rapporten vara de främsta orsakerna till att ärendena inte blivit utredda.

När det slutligen gäller handläggningen av mål föreskrivs i 25 § första stycket LUL att, om det inte möter hinder, ska mål i tingsrätt och hovrätt mot den som inte har fyllt 21 år handläggas av lagfarna domare som särskilt har utsetts av domstolen att handlägga sådana mål. Detsamma ska gälla i fråga om nämndemän som anlitas för tjänstgöring i sådana mål. I mål som rör brott på vilka endast böter kan följa får, enligt andra stycket, andra domare och nämndemän anlitas.

Pågående arbete

I departementspromemorian Skyndsamhetskrav och tidsfrister i ärenden med unga misstänkta och unga målsägande (Ds 2013:30), i vilken en översyn har gjorts av de särskilda skyndsamhetskraven, föreslås bl.a. följande:

- Samordnade regler om särskilda skyndsamhetskrav och tidsfrister under förundersökningen i ärenden med unga misstänkta respektive unga målsägande. Förslagen innebär vissa mindre förändringar jämfört med gällande rätt. Syftet är att uppnå en förbättrad effektivitet i handläggningen av sådana ärenden.
- Införande av ett särskilt skyndsamhetskrav och tidsfrister i vissa mål i domstol med unga målsägande.
- Tidsfristerna i domstol i mål med unga tilltalade föreslås gälla även mål om något lindrigare brott.
- En uttrycklig möjlighet för åklagare att väcka åtal utan att något yttrande från en socialnämnd har kommit in. Syftet är att undvika onödig väntetid i handläggningen av ärenden med unga misstänkta.

Justitiedepartementet har informerat om att promemorian, som har remissbehandlats, bereds inom Regeringskansliet.

Regeringen gav i januari 2017 en utredare i uppdrag att utreda och föreslå åtgärder som med bibehållen rättssäkerhet och kvalitet leder till en snabbare lagföring av brott (Ju2017/00537/LP). Uppdraget ska särskilt fokusera på unga som begår brott och personer som återkommande begår nya brott. I uppdraget ingår bl.a. att

- överväga om åtgärder hos eller mellan polisen, åklagarna och domstolarna kan leda till en snabbare lagföring inom ramen för det befintliga brottmålsförfarandet
- överväga förändringar i de regelverk som styr polisens, åklagarnas och domstolarnas verksamheter, exempelvis genom införandet av särskilda snabbförfaranden för brottsutredning och prövning i domstol
- föreslå hur en ordning med jourdomstolar kan utformas och överväga om en sådan bör inrättas.

I uppdraget ingår även att identifiera åtgärder för en snabbare lagföring som kan genomföras omedelbart. Förslag ska lämnas om hur ett försöksprojekt kan utformas och hur det ska genomföras. Den delen av uppdraget redovisas i departementspromemorian En snabbare lagföring – Försöksprojekt med ett snabbförfarande i brottmål (Ds 2017:36). I övrigt ska uppdraget redovisas senast den 15 april 2018.

De åtgärder som föreslås i promemorian tar sikte på att åstadkomma en snabbare lagföring av vanliga mängdbrott. De aktuella mängdbrotten kommer att lagföras inom ramen för ett försöksprojekt, i vilket ett flertal av rättsväsendets myndigheter ska ingå. De åtgärder för en snabbare lagföring som ingår i projektet består bl.a. av ökad samordning mellan myndigheterna, tidiga åtgärder i alla led och utvecklade arbetssätt i den brottsutredande verksamheten. De ärenden som kan bli aktuella att handlägga inom ramen för försöksprojektet är sådana som kommer till polisens kännedom genom ett s.k. ingripande, där polisen kommer till brottsplatsen eller påträffar den misstänkte.

Misstänkta personer under 18 år omfattas inte av den inledande delen av försöksprojektet. Skälet till det är att bestämmelserna om förundersökning och brottmålsrättegång för unga lagöverträdare i stor utsträckning är särreglerade. Det behövs därför enligt utredaren ett separat snabbförfarande för unga personer. I promemorian anges att ett sådant system behöver en djupare analys och en mer övergripande översyn av lagföringsprocessen av unga. Dessutom måste kommunernas sociala verksamhet involveras. Frågan om snabbare lagföring för unga ska enligt utredaren tas upp i slutredovisningen av uppdraget i april 2018.

Regeringen beslutade den 19 oktober 2017 att ge Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Rättsmedicinalverket, Kriminalvården, Domstolsverket, Attunda tingsrätt och Solna tingsrätt i uppdrag att i norra Stockholm förbereda och genomföra en försöksverksamhet med ett snabbförfarande i

brottmål (Ju2017/08090/DOM). Brå ska följa och utvärdera verksamheten, som ska pågå t.o.m. den 31 december 2019.

Regeringen har nyligen överlämnat en proposition med ett förslag om ett nytt delgivningssätt kallat tillgänglighetsdelgivning (prop. 2017/18:67). Förslaget syftar till att skapa en effektivare handläggning av brottmål och snabbare lagföring av brott. Delgivningssättet innebär att delgivning sker genom att stämning och andra handlingar i ett brottmål hålls tillgängliga vid tingsrätten från en i förväg bestämd tidpunkt. Den misstänkte ska vid ett personligt möte med polis eller åklagare ha delgetts information om denna tidpunkt och om vid vilken tingsrätt handlingarna hålls tillgängliga. Tillgänglighetsdelgivning ska få användas på försök vid de tingsrätter som regeringen bestämmer. Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 maj 2018.

Det kan vidare nämnas att Barnombudsmannen (BO) under hösten 2017 överlämnade en skrivelse till justitie- och inrikesministern med en begäran om att regeringen ska vidta vissa åtgärder för att stärka rättssäkerheten för barn under 15 år som misstänks för brott (dnr 3.5.1:0710/17). BO föreslår bl.a.:

- Genomför en genomlysning och kartläggning av hur barns rättigheter tillvaratas i samband med att barn i icke-straffmyndig ålder utreds misstänkta för att ha begått allvarliga brott. I kartläggningen bör övervägas att inrätta lokala barnahus för myndighetssamverkan kring barn som misstänks för brott.
- Tydliggör i lagstiftningen att ett barn ska betraktas som oskyldigt till dess barnets skuld blivit lagligen fastställd.
- Alla barn som misstänks för allvarliga brott, såväl straffmyndiga barn som barn som inte har uppnått straffmyndig ålder, ska ha tillgång till en offentlig försvarare eller juridiskt biträde från första förhöret.

BO:s skrivelse bereds inom Regeringskansliet.

Vidare har Åklagarmyndigheten i sin verksamhetsplan uppmärksammat frågan i ett projekt som ska vara klart i juni 2018 (dnr ÅM2017-2162). Projektet avser bl.a. att uppdatera och utveckla den rättsliga vägledningen om hur olika frågor på området bör lösas utifrån den befintliga lagstiftningen samt identifiera svårigheter som endast kan lösas genom förändrad lagstiftning.

Utskottets uppföljning om unga lagöverträdare

Inom ramen för utskottets arbete med uppföljning och utvärdering av riksdagsbeslut togs en rapport fram i vilken man studerade olika frågor om unga lagöverträdare (dnr 1924-2013/14). Några av de frågor som togs upp var socialtjänstens roll och förekomsten av försvarare vid inledande förhör med unga som misstänks för brott.

När det gällde socialtjänstens roll konstaterades att det finns ett lagstadgat krav på samarbete mellan förundersökningsledare och socialtjänst i fråga om unga lagöverträdare men att socialtjänstens hantering av dessa inte alltid fungerar som lagstiftaren har tänkt. Processen och utredningstiderna påverkas

av att socialtjänsten endast i begränsad omfattning medverkar vid inledande förhör och av att yttranden från socialtjänsten lämnas för sent. Visserligen är ärenden med unga lagöverträdare prioriterade av socialtjänsten – man är medveten om att det är väsentligt för den sociala utredningen och efterföljande yttrande att man medverkar vid inledande förhör – men på grund av resursbrist finns sällan möjlighet att medverka. Det saknas också en nationell uppföljning över hur socialtjänstens insatser för unga lagöverträdare bedrivs.

Som framgått har en misstänkt som är under 18 år alltid rätt till en offentlig försvarare, om det inte är uppenbart att han eller hon saknar behov av försvarare (24 § LUL). I rapporten konstateras att det i olika sammanhang riktats kritik mot att ungas rätt till offentlig försvarare inte tillgodoses på ett tillfredsställande sätt. Kritiken har riktats mot att unga misstänkta i vissa fall har undanhållits information om rätten till offentlig försvarare och att offentliga försvarare inte i tillräckligt stor omfattning har medverkat vid inledande förhör med unga misstänkta.

I uppföljningen om unga lagöverträdare har olika erfarenheter av tillämpningen av regelverket framkommit. Förundersökningsledare, såväl åklagare som poliser, samt förhørsledare synes vara väl medvetna om ungas rätt till offentlig försvarare och att den som är intagen till förhör ska informeras om sin rätt till försvarare. Enligt Advokatsamfundet är det dock inte ovanligt att förhör hålls med unga utan försvarare, trots att en försvarare borde ha varit närvarande. Omfattningen av problemet är inte kartlagd, och till skillnad från Advokatsamfundet menar polis och åklagare att förhör utan försvarare hör till undantagen.

I uppföljningen konstateras att svårigheter kan uppstå vid förhör som sker utanför expeditionstid eller på platser där det inte alltid finns offentliga försvarare tillgängliga, t.ex. i glesbygd. För att hantera problemet med att förordna offentliga försvarare utanför expeditionstid finns goda lokala exempel såsom användande av jourlistor och förordnande av offentliga försvarare i efterhand. Enligt vad som framkommit är erfarenheten av användandet av dessa metoder i huvudsak god, men det undanröjer inte problemet med att försvararen inte får ett formellt förordnande. Det har vidare framgått att Åklagarmyndigheten beslutat att se över sina riktlinjer kring ungas rätt till försvarare.

Strafföreläggande och ungdomstjänst

De allmänna förutsättningarna för när ungdomstjänst får dömas ut regleras i 32 kap. 2 § brottbalken.

Den som är under 21 år och som begått brott får dömas till ungdomstjänst om påföljden är lämplig med hänsyn till hans eller hennes person och övriga omständigheter. Den som döms till ungdomstjänst ska åläggas att utföra oavlönat arbete och delta i annan särskilt anordnad verksamhet i lägst 20 och högst 150 timmar.

Den som är över 18 år får dömas till ungdomstjänst endast om det finns särskilda skäl för det.

Rätten får döma till ungdomstjänst om påföljden kan anses tillräckligt ingripande med hänsyn till brottslighetens straffvärde och den unges tidigare brottslighet och det inte finns skäl för att döma till ungdomsvård. I valet mellan ungdomstjänst och böter ska ungdomstjänst väljas om den påföljden inte är alltför ingripande.

Ungdomstjänst får således dömas ut endast om påföljden är lämplig med hänsyn till den unges person och övriga omständigheter. Med detta avses andra förhållanden än sådana som har med själva brottsligheten att göra. Innan en åklagare fattar beslut i åtalsfrågan för den som misstänks för att ha begått ett brott innan han eller hon fyllt 18 år ska åklagaren i regel begära in ett yttrande från socialnämnden. Ett sådant yttrande ska bl.a. innehålla en bedömning av om ungdomstjänst är en lämplig påföljd (11 § LUL). I samband med att det tidigare kravet på att den unge samtycker till ungdomstjänst slopades betonades att det var särskilt viktigt med en noggrann bedömning av om ungdomstjänst är en lämplig påföljd och att domstolen i det enskilda fallet måste göra en självständig bedömning (prop. 2014/15:25 s. 58 f.).

Bestämmelser om strafföreläggande finns främst i 48 kap. rättegångsbalken. Enligt 2 § innebär ett strafföreläggande att den misstänkte föreläggs ett bötesstraff efter vad åklagaren anser att brottet bör leda till. Avsikten är att den misstänkte ska godkänna detta omedelbart eller inom viss tid. Ett strafföreläggande får enligt 4 § även avse villkorlig dom eller sådan påföljd i förening med böter, om det är uppenbart att rätten skulle döma till sådan påföljd. Detta gäller dock inte för brott som har begåtts av någon som inte har fyllt 18 år eller om det finns anledning att förena den villkorliga domen med en föreskrift om samhällstjänst. Av 5 a § framgår att ett strafföreläggande också får omfatta ett enskilt anspråk som avser betalningsskyldighet.

När det gäller den som är under 18 år finns i 2 § även en påminnelse om att det finns särskilda bestämmelser om strafföreläggande för brott som har begåtts av någon som är under 18 år. Dessa bestämmelser tas upp i 15 § LUL och innebär att strafföreläggande får utfärdas trots straffskalan för brottet när det kan antas att den unge – om åtal väckts – skulle ha dömts endast till böter. Åklagaren ska i detta sammanhang beakta de särskilda regler enligt vilka rätten kan döma till lindrigare straff än det är föreskrivet för ett brott som har begåtts av någon som inte har fyllt 18 år. Syftet med bestämmelserna är att åklagaren ska ha friare händer att på ett rationellt sätt hantera framför allt vissa gränsfall vid sådana brottstyper som stöld eller snatteri och bedrägeri eller bedrägligt beteende samt vissa brott mot frihet och frid enligt 4 kap. brottsbalken (se prop. 1987/88:135 s. 22). Ett strafföreläggande som utfärdas med stöd av de särskilda reglerna ska delges den misstänkte vid ett personligt möte med åklagaren och, om det är möjligt, i vårdnadshavarens närvaro (1 § förordningen [1994:1763] med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare).

Som anförts är det inte möjligt att ge ett strafföreläggande i fråga om villkorlig dom för ett brott som har begåtts av någon som inte har fyllt 18 år. Anledningen till denna begränsning är att påföljdssystemet när det gäller yngre personer är rikt differentierat och att påföljdsvalet i det enskilda fallet därmed kan vara särskilt svårt. Att den unge får rätt påföljd har ansetts vara av yttersta vikt, och därför har man inte ansett att de fall där den unge begått ett brott för vilket straffet ligger över bötesnivå bör undandras den kvalificerade prövning som domstolsalternativet erbjuder (prop. 1996/97:8 s. 11 f.).

Övervakning och andra tvångsmedel

Av 23 § lagen (1964:167) LUL framgår att den som inte fyllt 18 år får häktas endast om det finns synnerliga skäl.

Bestämmelser om häktning finns i 24 kap. rättegångsbalken (RB). På åklagarens begäran får den person häktas som på sannolika skäl är misstänkt för ett brott för vilket det är föreskrivet fängelse i ett år eller mer. Dessutom krävs att det med hänsyn till brottets art, den misstänktes förhållande eller någon annan omständighet finns risk för att den misstänkte avviker eller på något annat sätt undandrar sig lagföring eller straff (flyktfara), genom att undanröja bevis eller på något annat sätt försvårar sakens utredning (kollusionsfara) eller fortsätter sin brottsliga verksamhet (recidivfara). Om det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år för brottet ska personen häktas, om det inte är uppenbart att skäl till häktning saknas.

Den misstänkte får endast häktas om skälen för detta uppväger det intrång eller men i övrigt som häktning innebär för den misstänkte eller för något annat motstående intresse. Denna regel kallas för proportionalitetsprincipen och ger uttryck för att minsta möjliga tvång ska användas för att nå det avsedda syftet med frihetsberövandet. Regeln innebär att häktning endast får användas om syftet med åtgärden inte kan tillgodoses genom mindre ingripande åtgärder. Sådana mindre ingripande alternativ till häktning är reseförbud, anmälningsskyldighet och övervakning.

Häktning får, under vissa förhållanden, endast ske om det är uppenbart att betryggande övervakning inte kan ordnas (24 kap. 4 § RB). Ett sådant förhållande är det fråga om om det med hänsyn till den misstänktes ålder kan befaras att häktning skulle komma att medföra allvarligt men för den misstänkte. Om den misstänkte är under 18 år ska socialnämnden underrättas och ta ställning till om det finns förutsättningar för ett omedelbart omhändertagande enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Vid övervakning saknar åklagaren möjlighet att begränsa den misstänktes kontakter med omvärlden genom restriktioner.

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag till hur man kan minska användningen av häktning och restriktioner (dir. 2015:80). I uppdraget har ingått bl.a. att överväga och, om det bedöms lämpligt, föreslå nya former av straffprocessuella tvångsmedel som alternativ till häktning samt att särskilt fokusera på åtgärder för att begränsa användningen av häktning och

restriktioner för barn och andra unga lagöverträdare. Utredningen, som antog namnet Häktes- och restriktionsutredningen, lämnade i augusti 2016 betänkandet Färre i häkte och minskad isolering (SOU 2016:52).

Häktes- och restriktionsutredningen föreslår bl.a. två nya alternativ till häktning, nämligen hemarrest och områdesarrest. Hemarrest och områdesarrest innebär att den misstänkte förbjuds att lämna bostaden eller ett visst geografiskt område annat än vid vissa bestämda tider och för särskilda ändamål. Att förbudet följs ska övervakas elektroniskt, och Kriminalvården ska ansvara för övervakningen. För att hemarrest eller områdesarrest ska komma i fråga ska det bedömas lämpligt. Som underlag för den bedömningen ska åklagaren eller rätten begära in en utredning från Kriminalvården. Särskilda överväganden bör enligt utredningen göras när det gäller lämpligheten i att besluta om hemarrest eller områdesarrest för barn. Om den misstänkte är under 18 år ska Kriminalvården, vid utförandet av lämplighetsutredningen, ta kontakt med socialtjänsten.

Utredningen föreslår även en begränsning av häktningstiderna, lagstiftad rätt till mänsklig kontakt och särskilda regler för frihetsberövade barn. De särskilda reglerna för barn innebär bl.a. att häktade under 18 år ska förvaras på ett särskilt ungdomshem. Åklagaren får besluta att barnet i stället ska förvaras i häkte om det finns mycket starka skäl mot förvaring på ett särskilt ungdomshem.

Utredningen bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat motionsyrkanden om snabbare handläggning av ärenden där unga personer misstänks för brott, senast förra året (bet. 2016/17:JuU21 s. 15 f.). Utskottet vidhöll sin tidigare uppfattning att det är angeläget att handläggningstiderna för ungdomsbrott är så korta som möjligt. Det var därför positivt att regeringen nyligen hade gett en utredare i uppdrag att utreda och föreslå åtgärder som med bibehållen rättssäkerhet och kvalitet leder till snabbare lagföring av brott och som särskilt ska fokusera på bl.a. unga. Utskottet ansåg att detta arbete inte borde föregripas och avstyrkte motionerna. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:224).

Utskottet har också tidigare behandlat frågor om ungdomsdomstolar. Utskottet avstyrkte våren 2014 (bet. 2013/14:JuU19) ett motionsyrkande om att införa särskilda ungdomsdomstolar med hänvisning bl.a. till de särskilda bestämmelser som finns om att brottmål i tingsrätt och hovrätt som gäller en person som inte fyllt 21 år ska handläggas av en domare och nämndemän som är särskilt utsedda för detta. Utskottet konstaterade att det också framgått att domstolarna på olika sätt också har anpassat sin handläggning av ungdomsmål. Vissa tingsrätter har särskilt specialiserad personal och särskilda enheter som arbetar med ungdomsmål, andra har fastlagda huvudförhandlingsdagar för sådana mål. Mot denna bakgrund såg utskottet

inte skäl att ställa sig bakom motionärernas begäran om att utreda ett införande av ungdomsdomstolar, och utskottet avstyrkte motionen.

När det gäller brott som begåtts av personer under 15 år vidhöll utskottet vid förra årets behandling av motioner om unga lagöverträdare vad man tidigare anfört (bet. 2016/17:JuU21 s. 20 f.). Utskottet konstaterade således att den lagändring som innebar att brott som begåtts av barn under 15 år ska utredas i större utsträckning och mer effektivt inte synes fullt ut ha fått det genomslag som varit avsett, men utskottet utgick från att regeringen följde frågan och vidtar de åtgärder som behövs för att öka antalet brott som utreds. Något tillkännagivande från riksdagens sida var därför inte är nödvändigt. Utskottet avstyrkte därför motionerna.

Utskottet var i samma betänkande inte heller berett att ställa sig bakom ett motionsyrkande om att utreda möjligheten för åklagare att utfärda strafföreläggande om kortare ungdomstjänst vid ringa brott och avstyrkte de motioner där detta begärts.

Utskottet behandlade samtidigt även motionsyrkanden om en 24-timmarsgaranti i socialtjänsten. Utskottet delade motionärernas uppfattning att det är angeläget att vårdnadshavaren till unga som begår brott snabbt kontaktas. Mot bakgrund av att det redan i dag i 5 § LUL finns en skyldighet att omedelbart underrätta vårdnadshavaren var det dock enligt utskottet inte nödvändigt med något initiativ från riksdagens sida. Motionerna avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Det finns när det gäller ungdomar ett särskilt starkt intresse av en snabb reaktion från rättsväsendet. En skyndsam handläggning gynnar dessutom både effektiviteten och rättssäkerheten i brottsbekämpningen. Även om det redan i dag finns särskilda skyndsamhetskrav i ungdomsärenden anser utskottet att det finns typer av mål där ännu snabbare handläggningstider är både eftersträvarvärda och möjliga, samtidigt som rättssäkerheten bibehålls. Det rör sig främst om vissa typer av brott, t.ex. olovlig körning, ringa stölder, rattfylleri eller vissa mindre allvarliga fall av narkotikabrott och skadegörelse, där det finns en klar och tydlig bevisning eller där det rör sig om brott med enklare händelseförlopp som kan utredas direkt på brottsplatsen. Det är därför positivt att regeringen har tillsatt en utredning med uppdraget att utreda och föreslå åtgärder som leder till en snabbare lagföring av brott. Det är dock viktigt att detta arbete bedrivs skyndsamt och snarast leder fram till konkreta åtgärder. Utskottet anser mot denna bakgrund att det finns anledning för riksdagen att göra ett tillkännagivande till regeringen om att denna skyndsamt bör återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder för en snabbare lagföring av brott som begås av unga. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2017/18:3191 (M, C, L, KD) yrkande 2 och 2017/18:3569 (M) yrkande 39 och 40.

Däremot är utskottet inte berett att ställa sig bakom kraven på att införa särskilda ungdomsdomstolar. Utskottet avstyrker därmed motion 2017/18:3569 (M) yrkande 42.

När det gäller rätten till offentlig försvarare delar utskottet motionärernas uppfattning att denna grundläggande rättighet är särskilt viktig för unga som annars kan ha svårt att tillvarata sin rätt. Utskottet anser dock inte att det framkommit något som ger anledning för riksdagen att ta initiativ till några sådana åtgärder som efterfrågas i motionerna 2017/18:3191 (M, C, L, KD) yrkande 5 och 2017/18:3577 (L) yrkande 9. Motionerna avstyrks.

Av Brås rapport Brott begångna av barn framgår att de lagändringar som genomfördes 2010 i syfte att en större del av brotten där den misstänkte är under 15 år skulle utredas inte fått det resultat som lagstiftaren eftersträvade. I rapporten pekas på flera förbättringsmöjligheter. Utskottet anser mot denna bakgrund att regeringen bör ta initiativ till en översyn av vilka ytterligare åtgärder som krävs för att fler brott som har begåtts av personer under 15 år ska utredas. Detta är särskilt viktigt med tanke på utvecklingen med en ökad gängkriminalitet där allvarliga brott allt oftare begås av unga. Detta bör riksdagen, med bifall till motion 2017/18:3191 (M, C, L, KD) yrkande 9, tillkännage för regeringen.

Utskottet är däremot inte berett att ställa sig bakom de krav som framställs i motion 2017/18:3577 (L) yrkandena 3–5 om att sänka tröskeln så att de brott som tas upp i motionen – dvs. brott som enligt brottsbalken ger minst sex månaders fängelse, s.k. strategiska brott inklusive grov skadegörelse och brott mot narkotikastrafflagen – alltid ska utredas av polis även när de begås av unga under 15 år. Motionen avstyrks.

När det gäller frågan om bevistalan delar utskottet motionärernas uppfattning att det är viktigt att det vid allvarligare brottslighet finns möjligheter att pröva misstankar mot barn under 15 år. Som framgår har bl.a. Barnombudsmannen aktualiserat frågan i Regeringskansliet, och även Åklagarmyndigheten arbetar med frågan. Det finns enligt utskottet därför inte anledning för riksdagen att nu göra något sådant tillkännagivande om bevistalan som motionärerna efterfrågar, och utskottet avstyrker motion 2017/18:3577 (L) yrkande 8.

Utskottet anser att det är viktigt med en tidig och tydlig reaktion för att den unge ska förstå att brottsliga gärningar får konsekvenser. Fler unga än i dag bör enligt utskottets uppfattning dömas till ungdomstjänst och även fullgöra påföljden. För att underlätta detta bör man överväga att införa en möjlighet för åklagare att genom ett strafföreläggande besluta om kortare ungdomstjänst för ringa brott. På så sätt skulle reaktionen på brottet kunna komma snabbare och därmed för den unge få en tydligare koppling till brottet. Liksom i dag är det viktigt att en noggrann bedömning görs av om ungdomstjänst är en lämplig påföljd i det enskilda fallet. Detta bör riksdagen, med bifall till motionerna 2017/18:3191 (M, C, L, KD) yrkande 12 och 2017/18:3577 (L) yrkande 6 tillkännage för regeringen.

Utskottet finner däremot inte anledning att göra en annan bedömning än förra året när det gäller en s.k. 24-timmarsgaranti. Utskottet vidhåller således sin uppfattning att det är angeläget att vårdnadshavaren till unga som begår brott snabbt kontaktas men att det mot bakgrund av att det redan i dag finns en skyldighet att omedelbart underrätta vårdnadshavaren inte är nödvändigt med något initiativ från riksdagens sida. Motionerna 2016/17:3430 (L) yrkande 11, 2017/18:3569 (M) yrkande 38 och 2017/18:3577 (L) yrkande 7 avstyrks.

Slutligen konstaterar utskottet att Häktes- och restriktionsutredningen bl.a. övervägt nya former av straffprocessuella tvångsmedel som alternativ till häktning samt särskilt fokuserat på åtgärder för att begränsa användningen av häktning och restriktioner för barn och andra unga lagöverträdare. Utredningen, som bl.a. föreslagit två nya alternativ till häktning, hemarest och områdesarrest, bereds inom Regeringskansliet. Utskottet anser att denna beredning inte bör föregripas och avstyrker därför motion 2017/18:3569 (M) yrkande 41 om möjligheter att interimistiskt förordna om åtgärder i ungdomsmål.

Straffmätning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att ta bort den s.k. straffrabatten för unga lagöverträdare och om att sänka straffmyndighetsåldern.

Jämför reservation 14 (M), 15 (SD, -), 16 (C), 17 (L) och 18 (SD, -) samt det särskilda yttrandet (V).

Motionerna

I partimotionerna 2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 47, 2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 16 och 2017/18:3576 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 25 samt i motion 2017/18:1013 av Jörgen Warborn (M) yrkande 2 begärs en översyn av den s.k. ungdomsrabatten för gärningsmän som fyllt 18 år men inte 21 år i syfte att minska eller slopa denna. I motion 2017/18:880 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -) yrkande 3 i denna del begärs att straffrabatten för dem som är över 18 år tas bort. I samband med detta bör det vidare utredas om straffreduktionen för personer under 18 år behöver justeras eller tas bort. Motionärerna anser bl.a. att det vid grova vålds- eller sexualbrott, speciellt de av hänsynslös karaktär, utförda av personer under 18 år men över 15 år ska prövas om gärningsmannen ska dömas som vuxen. Döms gärningsmannen som vuxen ska straffskalan tillämpas fullt ut utan straffrabatt. Även i motion 2017/18:18 av Robert Stenkvist (SD) efterfrågar motionären en reform av bestämmelserna om straffmätning och val av påföljd för unga lagöverträdare i syfte att skärpa

straffen. Även Staffan Danielsson (C) efterfrågar i motion 2017/18:1776 strängare straff för unga brottslingar.

I motion 2017/18:880 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -) yrkande 3 i denna del begär motionärerna även att straffmyndighetsåldern sänks från 15 år till 13 år.

Bakgrund

Gällande rätt

För ett brott som någon begått innan han eller hon fyllt 15 år får enligt 1 kap. 6 § brottsbalken inte dömas till någon påföljd.

Om någon har begått ett brott innan han eller hon fyllt 21 år ska hans eller hennes ungdom beaktas särskilt vid straffmätningen (29 kap. 7 § brottsbalken). Enligt Högsta domstolen bör straffnedsättningen normalt bli större för den som när brottet begicks var väsentligt yngre än 21 år än för den som nästan uppnått den åldern, och det bör i princip bli fråga om allt större straffnedsättning ju yngre lagöverträdaren är.

För ett brott som någon begått innan han eller hon fyllt 18 år får dömas till fängelse endast om det finns synnerliga skäl (30 kap. 5 § första stycket brottsbalken). Vidare ska rätten, om den finner att påföljden bör bestämmas till fängelse, i stället bestämma påföljden till sluten ungdomsvård under viss tid. Detta gäller dock inte om det, med hänsyn till den tilltalades ålder vid lagföringen eller andra omständigheter, finns särskilda skäl emot det (32 kap. 5 § brottsbalken).

För ett brott som någon begått efter det att han eller hon fyllt 18 år men innan han eller hon fyllt 21 år får rätten döma till fängelse endast om det med hänsyn till gärningens straffvärde eller annars finns särskilda skäl (30 kap. 5 § andra stycket brottsbalken).

Påföljdsutredningen

Påföljdsutredningen skulle enligt sitt uppdrag bl.a. ta ställning till om lagöverträdare som har fyllt 18 år men inte 21 år ska behandlas som vuxna lagöverträdare vid straffmätning och påföljdsval eller i något av dessa avseenden. Utredningen skulle även analysera på vilket sätt ungdom bör beaktas vid straffmätningen i de fall straffet ska sättas ned. Utredningen skulle även se över var och en av påföljderna sluten ungdomsvård, ungdomsvård och ungdomstjänst i fråga om påföljdens ställning, huvudmannaskapet för påföljden, valet av påföljden, dess innehåll och utformning i övrigt samt uppföljning och reaktion vid återfall i brott eller annan misskötsamhet. Vidare skulle utredningen även lämna förslag till en slopad eller mer begränsad användning av dagsböter för lagöverträdare i åldersgruppen 15–17 år.

I betänkandet Nya påföljder (SOU 2012:34) föreslog utredningen att påföljdsvalet för ungdomar i åldern 18–20 år i princip ska göras som för vuxna. Utredningen föreslog att det inte ska förutsättas särskilda skäl för att döma

lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år till fängelse oavsett om fängelsestraffet är villkorligt eller ovillkorligt. De särskilda ungdomspåföljderna ungdomsvård, ungdomstjänst och slutna ungdomsvård ska vara förbehållna personer som inte fyllt 18 år vid tidpunkten för brottet. Den som begått brott efter att ha fyllt 18 år men inte 21 år ska dock kunna dömas till ungdomsvård om det finns särskilda skäl. Om straffvärdet är sådant att brottet kan leda till fängelse och gärningsmannen är under 21 år ska hans eller hennes ungdom även fortsättningsvis beaktas vid straffmätningen. Vid brott vars straffvärde endast motiverar ett bötesstraff ska dock inte gärningsmannens ungdom beaktas särskilt vid straffmätningen, om han eller hon fyllt 18 år vid tidpunkten för brottet (SOU 2012:34 band 1 s. 41).

Förslagen som gäller lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år har inte genomförts. Andra delar av Påföljdsutredningens förslag har däremot lett till lagstiftning, se bl.a. proposition 2014/15:25 Tydligare reaktioner på ungas brottslighet och proposition 2015/16:151 Ny påföljd efter tidigare dom. Som framgår av följande avsnitt har en utredare också nyligen haft i uppdrag att överväga och komplettera de bedömningar och förslag som lämnats av Påföljdsutredningen om nya påföljdsinslag för unga lagöverträdare. Utredaren föreslår att det införs två nya ungdomspåföljder: ungdomstillsyn och ungdomsovervakning (Ds 2017:25 Nya ungdomspåföljder). Förslagen bereds inom Regeringskansliet.

Pågående utredningsarbete

Regeringen beslutade den 13 december 2017 att ge en särskild utredare i uppdrag att överväga och föreslå ändringar av den straffrättsliga särbehandlingen av lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år (dir. 2017:122). Syftet är att åstadkomma att påföljdsbestämningen för denna åldersgrupp ska motsvara den som gäller för andra myndiga lagöverträdare. I uppdraget ingår därför att lämna förslag som innebär att den åldersgruppen behandlas som andra myndiga lagöverträdare vid straffmätningen och när det gäller val av påföljd. Det ingår också i uppdraget att analysera vad en sådan ordning kan få för konsekvenser för lagöverträdare i åldern 15–17 år och mot den bakgrunden överväga olika modeller för hur straffmätningen för lagöverträdare i den åldersgruppen skulle kunna göras. Uppdraget ska redovisas senast den 21 december 2018.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om att straffrabatten för gärningsmän mellan 18 och 20 år ska tas bort eller minskas, senast förra året i ett betänkande om unga lagöverträdare (bet. 2016/17:JuU21 s. 21 f.). Utskottet föreslog ett tillkännagivande om att regeringen borde göra en översyn av bestämmelsen om att gärningsmannens ungdom ska beaktas särskilt i fråga om personer som fyllt 18 år men inte 21 år vid tidpunkten för brottet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:224).

I sammanhanget kan nämnas att det aktuella tillkännagivandet tas upp i direktiven till uppdraget om skärpta regler för lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år som nämns ovan.

Utskottet har även tidigare behandlat motionsyrkanden om sänkt straffmyndighetsålder, senast förra året (bet. 2016/17:JuU21 s. 21 f.). Utskottet ansåg att den nuvarande straffmyndighetsåldern var väl avvägd och avstyrkte motionsyrkandet.

Utskottets ställningstagande

Regeringen beslutade som framgått i december 2017 att ge en särskild utredare i uppdrag att överväga och föreslå ändringar av den straffrättsliga särbehandlingen av lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år för att påföljdsbestämningen för denna åldersgrupp ska motsvara den som gäller för andra myndiga lagöverträdare. I uppdraget ingår också att analysera vad en sådan ordning kan få för konsekvenser för lagöverträdare i åldern 15–17 år. Mot denna bakgrund anser utskottet att de här aktuella motionsyrkandena om att ta bort den s.k. straffrabatten för unga lagöverträdare får anses i huvudsak tillgodosedda, och utskottet avstyrker därför samtliga dessa motioner.

När det gäller sänkt straffmyndighetsålder vidhåller utskottet sin tidigare uppfattning och avstyrker motion 2017/18:88 (SD,-) yrkande 3 i denna del.

Påföljder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen skyndsamt ska införa fler lämpliga påföljder för unga och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om översyn av kvaliteten i den slutna ungdomsvården och om att innehållet i ungdomstjänst ska kunna kopplas till brottet.

Jämför reservation 19 (V), 20 (M, C, L, KD) och 21 (M, C).

Motionerna

I motion 2017/18:3191 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 10 anförs att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med förslag om att införa fler och mer lämpliga påföljder för unga. Motionärerna hänvisar bl.a. till att en utredare som regeringen utsett nyligen föreslagit två nya ungdomspåföljder: ungdomstillsyn och ungdomsövervakning. En liknande begäran framförs i partimotion 2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 45.

I motion 2017/18:3191 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 13 efterfrågas en översyn av kvaliteten i den slutna ungdomsvården.

Motionärerna anför att den reform som genomfördes 2011 för att förbättra den slutna ungdomsvården och förstärka utslussningen från slutna ungdomsvård bör följas upp och vid behov reformeras. Dessutom bör det utredas om eftervården för de ungdomar som har dömts till slutna ungdomsvård i dag är tillräcklig.

I partimotion 2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 46 anfördes att ungdomstjänst som påföljd för brott mot blåljuspersonal helt eller delvis bör kunna utföras inom ramen för polisens eller räddningstjänstens verksamhet. Ett liknande yrkande framförs i motion 2017/18:1184 av Jesper Skalberg Karlsson (M), i vilken motionären vill att unga lagöverträdare som angripit blåljuspersonal ska kunna dömas till samhällstjänst i dessa verksamheter. I motion 2017/18:452 av Tuve Skånberg (KD) yrkande 2 begärs att påföljderna för unga ska utredas för att fler ska kunna dömas till ungdomstjänst med en tydlig koppling till brottet de dömts för. Om klottrare och vandaler får sanera klotter och återställa egendom efter skadegörelse ökar enligt motionären sannolikheten för att de inser konsekvenserna av brottet och kostnaderna för de skador som de orsakat.

Bakgrund

Gällande rätt m.m.

De särskilda påföljder för unga som finns i dag är ungdomsvård, ungdomstjänst och slutna ungdomsvård. Dessa regleras främst i 32 kap. brottsbalken.

Ungdomsvård

Enligt 1 § får den som är under 21 år och som begått brott dömas till ungdomsvård om han eller hon har ett särskilt behov av vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och den unge kan ges sådan vård eller åtgärd. Vården och åtgärderna ska syfta till att motverka att den unge utvecklas ogynnsamt.

Ungdomsvård får dömas ut endast om socialtjänstens planerade åtgärder, i förekommande fall i förening med ungdomstjänst eller böter, kan anses tillräckligt ingripande med hänsyn till brottslighetens straffvärde och art samt den unges tidigare brottslighet.

Om åtgärderna ska vidtas med stöd av socialtjänstlagen ska rätten utfärda en föreskrift om att den unge ska följa det ungdomskontrakt som upprättats av socialnämnden. Innehållet i kontraktet ska framgå av domen. I de fall åtgärderna i stället vidtas med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, ska den vårdplan som upprättats av socialnämnden bifogas domen.

Det finns även möjlighet för rätten att besluta att den unge ska biträda den skadelidande med visst arbete, som syftar till att avhjälpa eller begränsa den skada brottet orsakat eller som annars i belysning av brottets och skadans art

framstår som lämpligt. En förutsättning är dock att den skadelidande samtycker till detta.

Ungdomstjänst

Som anförts tidigare får den som är under 21 år och som begått brott dömas till ungdomstjänst om påföljden är lämplig med hänsyn till hans eller hennes person och övriga omständigheter (32 kap. 2 § brottsbalken). Den som döms till ungdomstjänst är skyldig att utföra oavlönat arbete och delta i annan särskilt anordnad verksamhet i lägst 20 och högst 150 timmar.

Den som är över 18 år får dock dömas till ungdomstjänst endast om det finns särskilda skäl för det.

En förutsättning för att rätten ska få döma någon till ungdomstjänst är vidare att påföljden kan anses vara tillräckligt ingripande med hänsyn till brottslighetens straffvärde och den unges tidigare brottslighet, samt att det inte finns skäl för att döma till ungdomsvård.

Om det behövs med hänsyn till brottslighetens straffvärde eller art eller den unges tidigare brottslighet får rätten enligt 3 § förena ungdomsvård med ungdomstjänst eller dagsböter.

Det är socialnämnden som ska bestämma det närmare innehållet i en utdömd ungdomstjänst i en arbetsplan och utse en handledare för den unge. Socialnämnden ska även kontrollera att arbetsplanen följs (5 kap. 1 b § socialtjänstlagen [2001:453]). Ungdomstjänsten ska verkställas så snart det är möjligt och ska bestå av oavlönat arbete och annan särskilt anordnad verksamhet (prop. 2014/15:25 s. 22).

I förarbetena (prop. 2005/06:165 s. 67) anförs att det är lämpligt att det i ungdomstjänsten ingår moment som innebär att socialtjänsten klargör villkoren för ungdomstjänsten för den unge samt ger honom eller henne möjlighet att reflektera över sin livssituation och diskutera det brott han eller hon begått. Därutöver kan ungdomstjänsten innefatta ett avslutande samtal mellan socialtjänstens representant och den unge och, om möjligt, den unges vårdnadshavare och någon från arbetsplatsen. På så vis kan den unge ges en återkoppling om hur ungdomstjänsten fungerat.

Ungdomstjänsten ska bestå av meningsfulla arbetsuppgifter. Det är viktigt att arbetet inte uppfattas enbart som en bestraffning. Vilka arbetsplatser som kan bli aktuella beror till stor del på de lokala förhållandena. Det kan t.ex. röra sig om kommunal verksamhet och olika ideella föreningar, trossamfund och andra liknande verksamheter som inte har kommersiellt syfte. Även statlig verksamhet kan komma i fråga. Om det uppstår svårigheter att hitta lämpliga arbetsplatser finns också den möjligheten att kommunen i egen regi anordnar lämpligt arbete.

När Brå 2011 gjorde en utvärdering av 2007 års påföljdsreform om ungdomsvård och ungdomstjänst (rapport 2011:10) visade det sig att vanliga arbetsuppgifter bland ungdomar som gör sin ungdomstjänst inom offentlig sektor eller inom en ideell verksamhet är vaktmästarsysslor, fastighetsskötsel och parkarbete. De som arbetar för en ideell verksamhet får ofta hjälpa till i en

butik eller hjälpa till i någon idrottsverksamhet. Bland dem som gör sin ungdomstjänst inom ett privat företag är arbete i kök, kafé eller restaurang den vanligaste arbetsuppgiften. I vissa kommuner är köksarbete på hamburgerkedjor vanligt.

Sluten ungdomsvård

I de fall rätten finner att påföljden för den som begått ett brott innan han eller hon fyllt 18 år bör bestämmas till fängelse, ska den enligt 32 kap. 5 § brottsbalken i stället bestämma påföljden till sluten ungdomsvård under viss tid, lägst 14 dagar och högst fyra år. Detta gäller dock inte om det, med hänsyn till den tilltalades ålder vid lagföringen eller annan omständighet, finns särskilda skäl som talar emot det.

Bestämmelser om verkställighet finns i lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård. Där framgår det bl.a. att den dömda ska ges nödvändig vård och behandling och ges tillfälle till utbildning, aktiviteter, förströelse, fysisk träning och vistelse utomhus (12 §). Han eller hon får hindras att lämna det särskilda ungdomshemmet och även i övrigt underkastas den begränsning av rörelsefriheten som är nödvändig för att verkställigheten ska kunna genomföras (13 §). Vidare föreskrivs att verkställigheten alltid ska inledas på en låsbar enhet, men den dömda ska så snart förhållandena medger det ges möjlighet till vistelse under öppnare former (14 §).

Enligt 1 § ska verkställigheten av sluten ungdomsvård ske vid sådana särskilda ungdomshem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Det är Statens institutionsstyrelse (Sis) som ansvarar för verkställigheten (3 § lagen om verkställighet av sluten ungdomsvård). Den ska planläggas och genomföras efter samråd med socialnämnden på den dömdes hemort. En individuellt utformad verkställighetsplan ska också upprättas för den dömda.

Utslussning

Den 1 augusti 2011 trädde nya bestämmelser i kraft i lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård som gett Sis en större och delvis annorlunda roll vid utslussning av unga som dömts till sluten ungdomsvård (prop. 2010/11:107, bet. 2010/11:JuU25). Bestämmelserna syftar till att förbättra verkställigheten och öka möjligheterna till successiv utslussning under kontrollerade former.

Under den senare delen av verkställigheten ska den dömda genom konkreta åtgärder förberedas för ett liv i frihet (18 a §). Bestämmelsen tydliggör att Sis under den senare delen av verkställigheten genom konkreta åtgärder ska förbereda den dömda för ett liv i frihet. Behovet av konkreta åtgärder varierar utifrån strafftiden och de personliga och sociala förhållandena. En bedömning ska göras i varje enskilt fall av den dömdes behov av åtgärder under utslussningen. I normalfallet bör det dock innebära att någon form av kvalificerad insats görs utanför det särskilda ungdomshemmet under

utslussningen. Förberedelserna kan avse olika områden, t.ex. utbildning, praktik, boende eller fritidsaktiviteter.

Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 2015 tydliggjordes socialnämndens ansvar för att tillgodose det särskilda behov av stöd som unga kan ha efter att ha verkställt sluten ungdomsvård (prop. 2014/15:25, bet. 2014/15:JuU9, rskr. 2014/15:102).

Pågående arbete

I betänkandet Nya påföljder (SOU 2012:34) föreslog Påföljdsutredningen att två nya ungdomspåföljder kallade kontaktskyldighet för unga och ungdomsövervakning skulle införas. Påföljderna var avsedda att tillämpas för lagöverträdare som inte fyllt 18 år vid tidpunkten för brottet.

Regeringen gav i december 2016 en utredare i uppdrag att överväga och komplettera de bedömningar och förslag som Påföljdsutredningen lämnat om nya påföljdsinslag för unga lagöverträdare. I promemorian Nya ungdomspåföljder (Ds 2017:25) föreslås att det införs två nya påföljder för unga lagöverträdare: ungdomstillsyn och ungdomsövervakning. De föreslagna påföljderna ska avhjälpa brister och täcka upp luckor i det nuvarande påföljdssystemet. Syftet är att det för en person under 18 år i princip alltid ska finnas en tillämplig ungdomspåföljd som är tillräckligt ingripande med hänsyn till brottslighetens allvar och den unges tidigare brottslighet. Därmed ska vuxenpåföljder och höga bötesstraff kunna undvikas.

Ungdomstillsyn innebär att den unge ska hålla kontakt med och regelbundet träffa en särskilt utsedd stödperson samt delta i annan särskilt anordnad verksamhet. Sammantaget ska momenten omfatta ungefär fem timmar i veckan fördelat på två tillfällen. Ungdomstillsyn ska kunna dömas ut i minst en månad och högst sex månader. Påföljden ska väljas när det saknas förutsättningar för ungdomsvård och/eller ungdomstjänst. I ingripandegrad motsvarar ungdomstillsyn påföljden ungdomstjänst och ska kunna omfatta brottslighet av samma svårighetsgrad som den påföljden. Ungdomstillsyn ska, på samma sätt som ungdomstjänst, även kunna användas som förstärkningspåföljd till ungdomsvård. Socialnämnden i den unges hemkommun ska vara huvudman för påföljden.

Ungdomsövervakning ska tillämpas i de situationer där varken ungdomsvård, ungdomstjänst eller ungdomstillsyn är en tillräckligt ingripande straffrättslig reaktion och alltså användas vid förhållandevis allvarliga brott. Ungdomsövervakning ska pågå under lägst sex månader och högst ett år, beroende på brottets allvar. Påföljden innefattar tydliga inskränkningar i den unges rörelsefrihet, som utgångspunkt i form av s.k. helghemarrest. Att påföljden följs ska kontrolleras med elektroniska hjälpmedel. Påföljden innebär också en skyldighet för den unge att hålla regelbunden kontakt med en koordinator. Den unge ska även delta i en inledande verkställighetsplanering omfattande tio dagar. Planeringen ska utgöra en omfattande och allsidig kartläggning av den unges förhållanden och ligga till

grund för en individuellt utformad verkställighetsplan som den unge är skyldig att följa. Sis ska vara huvudman för påföljden.

Förslagen i promemorian bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Tidigare utskottsbehandling

Vid behandlingen av proposition 2014/15:25 Tydligare reaktioner på ungas brottslighet (bet. 2014/15:JuU9) våren 2015 behandlade och biföll utskottet ett motionsyrkande om att införa en ny påföljd för unga – helgavskiljning med fotboja. Riksdagen följde utskottets förslag och gav regeringen till känna att de borde se över hur ungdomspåföljden helgavskiljning med fotboja kan utformas och återkomma med ett sådant förslag till riksdagen (rskr. 2014/15:102).

Motioner om att införa fler påföljder för unga behandlades även i förra årets betänkande om unga lagöverträdare. Utskottet såg positivt på att en utredare hade fått i uppdrag att överväga och komplettera de bedömningar och förslag som lämnats av Påföljdsutredningen om påföljdsinslag för unga lagöverträdare men framhöll också vikten av att arbetet skulle leda fram till konkreta åtgärder. Utskottet föreslog därför ett tillkännagivande till regeringen om att fler olika former av påföljder för unga borde införas (bet. 2016/17:JuU21 s. 30). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:224).

Även frågor om det närmare innehållet i en ungdomstjänst behandlades i förra årets betänkande om unga lagöverträdare. Utskottet ansåg att den gällande ordningen skapar goda förutsättningar för att hitta lämpliga arbetsplatser för den unge. Utskottet konstaterade att det inte finns något som hindrar att den dömde utför uppgifter inom t.ex. räddningstjänsten, om detta i det enskilda fallet bedöms lämpligt och de lokala förhållandena gör det möjligt att ordna en sådan plats. Utskottet ansåg alltså inte att det fanns anledning för riksdagen att ta några initiativ i frågan (bet. 2016/17:JuU21 s. 31).

Utskottet behandlade i samma betänkande även ett motionsyrkande om att se över kvaliteten i den slutna ungdomsvården liknande det nu aktuella. Utskottet ansåg att det inte fanns skäl för riksdagen att ta initiativ till en utvärdering av 2011 års reform av den slutna ungdomsvården och det förtydligande av socialnämndens ansvar som gjordes 2015. Utskottet avstyrkte därför motionsyrkandet (bet. 2016/17:JuU21 s. 31).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin uppfattning att det borde införas fler former av påföljder för unga. Det är därför viktigt att den beredning som nu pågår av förslagen att införa fler påföljder för unga leder fram till konkreta åtgärder. Enligt utskottet finns det mot denna bakgrund anledning för riksdagen att återigen göra ett tillkännagivande till regeringen om att den bör återkomma till riksdagen med ett förslag som tillgodoser detta. Detta bör riksdagen således med bifallande av motionerna 2017/18:3191 (M, C, L, KD) yrkande 10 och 2017/18:3569 (M) yrkande 45 ge regeringen till känna.

När det gäller motionsyrkandet om att se över kvaliteten i den slutna ungdomsvården finner utskottet inte anledning att göra någon annan bedömning än den man gjorde förra året. Utskottet anser således att det inte finns skäl för riksdagen att ta initiativ till en utvärdering av den slutna ungdomsvården på det sätt som efterfrågas i motion 2017/18:3191 (M, C, L, KD) yrkande 13, och motionen avstyrks.

Detsamma gäller motionsyrkandena om det närmare innehållet i en ungdomstjänst och möjligheterna att t.ex. utföra denna inom ramen för polisens eller räddningstjänstens verksamhet. Som utskottet konstaterade förra året finns det inte något som hindrar att den dömde utför uppgifter inom t.ex. räddningstjänsten, om detta i det enskilda fallet bedöms lämpligt och de lokala förhållandena gör det möjligt att ordna en sådan plats. Utskottet anser således fortfarande att det inte finns anledning för riksdagen att ta några initiativ i frågan. Motionerna 2017/18:3569 (M) yrkande 46, 2017/18:1184 (M) och 2017/18:452 (KD) yrkande 2 avstyrks därmed.

Reservationer

1. Tidiga insatser, punkt 1 (M, C, L, KD)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Johan Hedin (C), Roger Haddad (L), Ellen Juntti (M) och Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3191 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 1 och 8 samt 2017/18:3577 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 1.

Ställningstagande

Det brottsförebyggande arbetet är kanske den viktigaste delen i arbetet med unga lagöverträdare. En hel del görs i dag på detta område, men mer behöver göras.

Som framgått betonas särskilt i Brås rapport Insatser mot brott och trygghet i socialt utsatta områden vikten av tidiga brottsförebyggande insatser för att förhindra att barn i ett senare skede begår brott eller ansluter sig till kriminella nätverk. Rapporten tar upp flera insatser som visat sig vara effektiva i internationell forskning, däribland s.k. hembesök. Hembesök innebär att kvinnor som tillhör olika riskgrupper redan under graviditeten får löpande hembesök av en sjuksköterska eller annan vårdpersonal. Dessa besök fortsätter sedan under barnets första år. På så sätt involveras föräldrarna tydligare i det förebyggande arbetet och får hjälpmedel för att minska risken för att barnet senare begår brott. Genom förebyggande besök kan även förtroendet mellan föräldrar och de sociala myndigheterna öka. Detta är viktigt för att barn med en stark anknytning till sina föräldrar har mindre risk för att dras till kriminella miljöer och begå brott. En stödande familjepolitik är en av de viktigaste förebyggande insatserna för att minimera risken för att brottslighet uppstår. Hembesök kan vara en viktig del i det förebyggande arbetet eftersom det lett både till färre fall av barnmisshandel och till att barnen på längre sikt uppvisade mindre problembeteenden än andra barn i jämförelsegrupper och därmed löper mindre risk att begå brott.

Liknande insatser finns även i dag i form av socialtjänstens oannonserade besök. Vi menar att detta borde göras i större utsträckning för att säkerställa

att barn i riskzonen för att begå brott får det stöd som de behöver och för att hjälpa föräldrarna i deras roll.

Regeringen bör därför vidta åtgärder som stärker arbetet med tidiga brottsförebyggande insatser.

Det är också viktigt att alla insatser för att förhindra att unga begår brott utvärderas. Först då går det att veta vilka insatser som är mer eller mindre effektiva. Därför vill vi att regeringen tar initiativ till en utvärdering.

2. Sociala insatsgrupper för unga vuxna, punkt 4 (M, C, L, KD)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Johan Hedin (C), Roger Haddad (L), Ellen Juntti (M) och Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3192 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 1 och

2017/18:3577 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 2.

Ställningstagande

På flera håll i landet, bl.a. i Stockholm, förekommer lokala projekt med sociala insatsgrupper för unga vuxna mellan 20 och 29 år. Samverkan i sådana insatsgrupper involverar bl.a. socialtjänsten, polisen, kriminalvården, kronofogden och den lokala arbetsförmedlingen. Målsättningen är att unga vuxna med kriminell bakgrund ska lämna sitt destruktiva beteende och i stället ersätta det med integration och sysselsättning.

De som deltar i dessa projekt måste ge sitt samtycke för att sekretessen kring deras ärende ska kunna lyftas, vilket underlättar för myndigheterna att samarbeta med varandra. Detta är en av anledningarna till att dessa projekt varit lyckade, att de som ingår i dem deltar frivilligt och efter ett beslut fattat av dem själva, inga andra. Det är en viktig ingång och en del i en avhoppbarverksamhet som tycks vara välfungerande.

Vi anser att det är viktigt att denna typ av projekt följs upp och att man tar fram en samlad översyn med en grundlig genomgång av metoder och resultat som kan utvecklas till samlade nationella riktlinjer för liknande avhoppbarverksamhet och sociala insatsgrupper.

3. Sociala insatsgrupper med fokus på tidiga insatser, punkt 5 (M)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M) och Ellen Juntti (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 37 och

bifaller delvis motion

2017/18:2474 av Finn Bengtsson (M).

Ställningstagande

Ju tidigare samhället reagerar när unga är på väg i en negativ riktning, desto större är möjligheten att bryta den negativa utvecklingen. Insatser riktade mot unga som av olika anledningar riskerar att hamna snett och fara illa är därför särskilt viktiga både för att förebygga och för att tidigt kunna bryta en brottslig bana.

Som framkommit är sociala insatsgrupper ett bra verktyg i det brottsförebyggande arbetet. I dag riktar sig dock dessa främst till ungdomar med allvarlig risk för kriminalitet. Vi vill emellertid också se fler sociala insatsgrupper som riktar in sitt arbete på tidiga insatser. Forskning visar att det är svårt att bryta ett redan etablerat kriminellt beteendemönster. Barn och unga som tidigt uppvisar ett antisocialt beteende bör därför fångas upp och erbjudas hjälp och stöd för att undvika att beteendet resulterar i framtida kriminalitet.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

4. Förebyggande av narkotikabrottslighet bland unga, punkt 7 (M)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M) och Ellen Juntti (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3737 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 11.

Ställningstagande

Det är viktigt att samhället reagerar när unga människor är på väg i en negativ riktning. Ju tidigare samhället reagerar, desto större är möjligheterna att bryta utvecklingen. Det finns ett flertal åtgärder som enligt vår mening bör vidtas för att skapa bättre förutsättningar för att förebygga narkotikabrottslighet bland unga.

I dag ökar försäljningen av narkotika på nätet. Samtidigt visar undersökningar att attityderna mot droger som exempelvis cannabis har blivit mer öppna bland unga i Sverige. Detta är en utveckling som måste vändas.

En bättre fungerande samverkan i kommunerna och fler socialarbetare som är ute på fältet och träffar unga kan göra det lättare att identifiera unga som är i riskzonen och som behöver särskilda insatser och stöd. Enligt vår mening måste man öka förutsättningarna för att nå fram till och kunna fånga upp unga som mår dåligt och därför riskerar att hamna i utanförskap, kriminalitet eller annat skadligt beteende. Därför vill vi bl.a. att socialsekreterare, fältassistenter och andra kommunala tjänstemän som arbetar brottsförebyggande och med trygghetsskapande åtgärder i större utsträckning ska finnas tillgängliga även efter kontorstid. Det kan inte vara så att polis och ideella organisationer är de enda aktörerna som är ute och träffar ungdomar efter kontorstid. Det är också viktigt att sätta in resurser i rätt tid, innan det är för sent, vilket sparar samhället stora kostnader som i annat fall uppkommer senare.

En annan viktig del är samarbetet mellan sociala myndigheter, polisen, skolan eller en arbetsförmedling eller andra berörda. Denna typ av samarbeten, oavsett om de sker i form av sociala insatsgrupper eller i andra former, är i många fall av avgörande betydelse för att förhindra att unga i farozonen sjunker djupare ned i kriminalitet och missbruk. Vi anser bl.a. att polisen bör ha ett utvecklat samarbete med varje skola och att polis och socialtjänst som upptäcker unga i riskzonen för kriminalitet ska kontakta föräldrarna för ett orossamtal. Vi vill också peka på vikten av att arbetet med sociala insatsgrupper fortsätter.

Möjligheten för polisen att utreda brott, bl.a. genom drogtester, också när misstänkta är under 15 år, är ett annat viktigt instrument i polisens arbete med unga lagöverträdare.

Regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med det anförda för att skapa bättre förutsättningar för det förebyggande arbetet mot narkotikabrottslighet bland unga.

5. Drogtester av barn under 15 år, punkt 8 (V)

av Linda Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2017/18:3191 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 11.

Ställningstagande

Som framgått har Brå på regeringens uppdrag utvärderat bestämmelsen som ger polisen möjlighet att genomföra drogtester på barn under 15 år. Av Brås rapport framgår bl.a. att även om polisens nya möjlighet att genomföra drogtester på barn under 15 år inte har utnyttjats särskilt ofta upplever både polisen och socialtjänsten att drogtester gjorts i nödvändig omfattning. Enligt de poliser som intervjuats är den främsta orsaken till att polisen inte genomför fler drogtester att behovet inte är större. Mot denna bakgrund anser jag att det saknas anledning för riksdagen att ta initiativ till en sådan utvärdering som motionärerna efterfrågar.

6. Polisen och skolan, punkt 9 (M, C, L, KD)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Johan Hedin (C), Roger Haddad (L), Ellen Juntti (M) och Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3899 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 15.

Ställningstagande

För att förebygga och bekämpa brott är det viktigt att det finns ett förtroende mellan polis och ungdomar. Att samarbeta med lokala ungdomsorganisationer bör vara en stående del i polisens arbete. Polisens arbete med att komma i kontakt med barn och ungdomar innan de börjar med kriminalitet är också av stor vikt. Att informera i skolor om polisens arbete är, och bör vara, en viktig del i polisens uppgifter. Polisen bör ha ett utvecklat samarbete med varje skola,

gärna med en särskilt utnämnd polis knuten till skolan, som kan lära känna elever och personal och som de kan vända sig till om de blir utsatta för brott.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

7. Ungdomsdomstolar, punkt 11 (M)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M) och Ellen Juntti (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 42.

Ställningstagande

Vi anser att man på sikt bör inrätta särskilda ungdomsdomstolar. Sådana domstolar skulle ha den behörighet som nu är fördelade på de allmänna domstolarna (brottmål) och de allmänna förvaltningsdomstolarna (socialmål). Dessa ungdomsdomstolar skulle kunna bestämma om såväl ungdomspåföljder för gruppen 15–17 år som sociala åtgärder för både gruppen under 15 år och gruppen 15–17 år.

Särskilda ungdomsdomstolar skulle ge bättre möjligheter till snabb och bestämd lagföring med tydliga reaktioner. Det skulle också ge möjlighet till snabbt insätta sociala åtgärder. Ytterligare en fördel med särskilda ungdomsdomstolar skulle vara att domarna och övrig personal skulle ha en särskilt bred kompetens att handlägga mål som gäller barn och unga. De särskilda ungdomsdomstolarna skulle kunna utformas som avdelningar vid ordinarie domstolar.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser vad vi här hänfört.

8. Rätten till offentlig försvarare, punkt 12 (M, C, L, KD)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Johan Hedin (C), Roger Haddad (L), Ellen Juntti (M) och Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2017/18:3191 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 5 i denna del och
2017/18:3577 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 9.

Ställningstagande

Kritik har bl.a. riktats från JO, BO och Advokatsamfundet om att unga inte får information om rätten till en offentlig försvarare eller att denne inte ges möjlighet att närvara vid det inledande förhøret. Rätten till en försvarare är en grundläggande rättighet och särskilt viktig för unga som annars kan ha svårt att tillvarata sin rätt. Alla barn som misstänks för allvarliga brott, både barn under 15 år och barn som fyllt 15 år, bör ha rätt till en offentlig försvarare från första förhøret. För att garantera ungas rättssäkerhet vill vi därför att regeringen ska ta initiativ till en översyn av hur reglerna om närvaro av offentliga försvarare vid inledande förhör följs och vidta de åtgärder som behövs för att tillgodose det anförda.

9. Skyldighet att utreda vissa brott, punkt 14 (L)

av Roger Haddad (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3577 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 3–5.

Ställningstagande

Som utskottet anført bör fler brott som begåtts av unga under 15 år utredas av polis. Utöver de åtgärder som föreslagits bör tröskeln sänkas så att alla brott som enligt brottsbalken ger minst sex månaders fängelse ska utredas av polis. Därmed inkluderas vissa brott som t.ex. grov stöld (såsom inbrottsstöld) och grovt olaga hot (t.ex. hot med vapen).

Vissa typer av brott är s.k. strategiska brott, som när de begås av unga är ett starkt varningstecken på en fortsatt lång eller intensiv brottskarriär. Det handlar om rån, bilstöld (tillgrepp av fortskaffningsmedel) samt våld och hot mot tjänsteman, övergrepp i rättsak och andra brott under rubriken brott mot allmän verksamhet. När det gäller rån är minimistraftet så pass høgt att huvudregeln redan i dag är att alla brott ska utredas, oavsett den unges ålder.

Jag anser att samma princip måste gälla för alla strategiska brott, t.ex. tillgrepp av motorfordon eller övergrepp i rättssak. Om en 14-åring misstänks för att vara inblandad i en bilstöld måste saken utredas, även om den unge inte är straffmyndig och det är de sociala myndigheterna som ansvarar för insatserna.

Jag anser också att mer måste göras för att hindra att minderåriga dras in i narkotikahantering. Huvudregeln måste därför vara att alla brott mot narkotikastrafflagen där personer under 15 år är inblandade måste utredas, även ringa brott. Även grov skadegörelse indikerar att den unge är i farozonen och bör därför alltid utredas.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

10. Bevistalan, punkt 15 (L)

av Roger Haddad (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3577 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 8.

Ställningstagande

Att barn under 15 år inte ställs inför rätta har starka skäl. Det handlar om att skydda barnets rättigheter. Men paradoxalt nog kan detta också drabba det enskilda barnet, eftersom det inte finns någon möjlighet för utomstående att pröva om bevisningen mot barnet håller. När det i en brottsutredning framkommer att den misstänkte är under 15 år läggs förundersökningen vanligtvis ned. Därmed kan det utpekade barnet aldrig rentvås. Om fel person utpekas leder det inte bara till att ett oskyldigt barn stämplas som förövre, utan den riktiga gärningsmannen går dessutom fri.

Åklagare får bara begära bevistalan vid domstol om socialnämnden, Socialstyrelsen eller barnets vårdnadshavare begär detta, och om åklagare kommer fram till att det krävs ur allmän synpunkt. Men en kommuns socialnämnd har inte rollen eller kompetensen att bedöma bevisningen i en brottsutredning och saknar därmed möjlighet att göra en självständig prövning av polisens och åklagarens ståndpunkt. Samma sak gäller Socialstyrelsen. I den svåra situation som ligger i att ens barn är misstänkt för allvarliga brott kan vidare vårdnadshavarna känna att det vore att göra ont värre att begära domstolsförhandling.

Jag anser att detta system med bevistalan behöver ses över. Om en förundersökning leder fram till att ett barn under 15 år misstänks för ett mycket

allvarligt brott, t.ex. att ha dödat en annan människa, måste det anses vara nödvändigt att sådana misstankar prövas i domstol genom bevistalan. Barn ska inte straffas, men barn ska inte heller berövas chansen att bli rentvådda från felaktiga misstankar om mycket grova brott.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

11. Strafföreläggande om ungdomstjänst, punkt 16 (V)

av Linda Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:3191 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 12 och

2017/18:3577 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 6.

Ställningstagande

Jag anser inte att det finns anledning att göra en annan bedömning än den utskottet tidigare gjort när det gäller möjligheten för åklagare att besluta om strafföreläggande om ungdomstjänst. Som framgår av förarbetena till lagändringen när man tog bort det tidigare kravet på att den unge skulle samtycka till ungdomstjänst betonades att det var särskilt viktigt med en noggrann bedömning av om ungdomstjänst var en lämplig påföljd och att domstolen i det enskilda fallet måste göra en självständig bedömning. En åklagare torde ha sämre underlag för att kunna göra en sådan bedömning. Jag är därför inte beredd att ställa mig bakom kravet på ett sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar.

12. 24-timmarsgaranti, punkt 17 (M, C, L, KD)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Johan Hedin (C), Roger Haddad (L), Ellen Juntti (M) och Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3430 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 11,

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 38 och
2017/18:3577 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 7.

Ställningstagande

När ungdomar begår brott måste reaktionen vara snabb. Det gäller inte minst när det rör sig om allvarliga brott eller återfall i brott. En ung person som grips efter att t.ex. ha kastat sten på räddningspersonal släpps i många fall direkt efter ett polisförhör. Därefter vidtar en utdragen process. Detta är inte rimligt.

Vi vill att det införs en 24-timmarsgaranti som innebär att socialtjänsten, om det är lämpligt tillsammans med polis, ska kontakta den unges vårdnadshavare inom 24 timmar efter det att han eller hon har gripits för brott. Syftet är bl.a. att socialtjänsten så snart som möjligt ska kunna få föräldrarnas medverkan till insatser till stöd för den unge där så är möjligt.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

13. Interimistiska åtgärder i ungdomsmål, punkt 18 (M)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M) och Ellen Juntti (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 41.

Ställningstagande

Om utredningsläget är tillräckligt klart redan i samband med att en ung person grips av polis bör möjligheterna för domstol att, under vissa förutsättningar, interimistiskt förordna om åtgärder, t.ex. övervakning i kombination med fotboja, övervägas förutsatt att en sådan åtgärd kan anses proportionerlig.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

14. Straffmätning, punkt 19 (M)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M) och Ellen Juntti (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:1013 av Jörgen Warborn (M) yrkande 2 och

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 47 och

bifaller delvis motionerna

2017/18:18 av Robert Stenkvist (SD),

2017/18:880 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -) yrkande 3.2 i denna del,

2017/18:1776 av Staffan Danielsson (C),

2017/18:3576 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 25 och

2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 16.

Ställningstagande

I dag särbehandlas unga vuxna i åldern 15–21 år straffrättsligt genom en s.k. straffrabatt. Den som har begått ett brott som 18-åring får t.ex. regelmässigt sitt straff halverat jämfört med den som är 21 år. Den som är vuxen och begår ett brott ska också behandlas som vuxen av rättsväsendet. Vi vill därför att den generella straffrabatten för gruppen 18–21 år ska tas bort helt.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

15. Straffmätning, punkt 19 (SD, -)

av Adam Marttinen (SD) och Patrick Reslow (-).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:880 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -) yrkande 3.2 i denna del och

bifaller delvis motionerna

2017/18:18 av Robert Stenkvist (SD),

2017/18:1013 av Jörgen Warborn (M) yrkande 2,
2017/18:1776 av Staffan Danielsson (C),
2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 47,
2017/18:3576 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 25 och
2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 16.

Ställningstagande

I Sverige i dag blir en person myndig vid 18 års ålder och i och med denna ålder ska han eller hon betraktas som fullt ansvarig för sina handlingar. Dock tar svensk lag ändå särskild hänsyn till personer som är över 18 år men under 21 år gamla, med lägre straff som följd. Detta förhållningssätt är orimligt eftersom de som är över 18 år är myndiga och därmed ansvariga för sina handlingar, och därmed bör denna hänsyn upphöra.

I samband med detta bör det vidare utredas om straffreduktionen för personer under 18 år behöver justeras eller tas bort. Vi anser att det vid grova vålds- eller sexualbrott, speciellt de av hänsynslös karaktär, utförda av personer under 18 år men över 15 år alltid ska prövas om gärningsmannen ska dömas som vuxen. Döms gärningsmannen som vuxen ska straffskalan tillämpas fullt ut utan straffrabatt.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

16. Straffmätning, punkt 19 (C)

av Johan Hedin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 16 och
bifaller delvis motionerna

2017/18:18 av Robert Stenkvist (SD),

2017/18:880 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -) yrkande 3.2 i
denna del,

2017/18:1013 av Jörgen Warborn (M) yrkande 2,

2017/18:1776 av Staffan Danielsson (C),

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 47 och

2017/18:3576 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 25.

Ställningstagande

Unga vuxna över 18 år har samma rättigheter och skyldigheter som andra myndiga medborgare i Sverige. De måste därför ta ansvar för sina handlingar. Det är viktigt att regeringen nu vidtar åtgärder i enlighet med det tillkännagivande om att se över straffrabatten för unga vuxna mellan 18 och 21 år som riksdagen gjorde förra året. Det är särskilt viktigt se över straffrabatten för unga återfallsförbrytare och unga som har begått grova brott.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

17. Straffmätning, punkt 19 (L)

av Roger Haddad (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3576 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 25 och

bifaller delvis motionerna

2017/18:18 av Robert Stenkvist (SD),

2017/18:880 av Adam Martinen och Patrick Reslow (SD, -) yrkande 3.2 i denna del,

2017/18:1013 av Jörgen Warborn (M) yrkande 2,

2017/18:1776 av Staffan Danielsson (C),

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 47 och

2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 16.

Ställningstagande

Det är i grunden rätt att det finns en s.k. ungdomsrabatt som gör att ungdomar under 21 år får lägre straff än personer som är äldre. Rabatten är en signal från det allmänna att den unge ska bemötas med större tolerans på grund av sin ungdom, och det är viktigt att den unge får hjälp att lämna en kriminell livsstil.

Detta bör dock bara gälla den som hamnar i domstol första gången. När det gäller ungdomar som återfaller i brott får rabatten fel effekt. Många unga vuxna har redan fastnat i en kriminell livsstil och hamnat i kriminella gäng. Att i dessa fall ge den unge rabatt på påföljden blir direkt kontraproduktivt och blir en signal om att den unges kriminella livsstil inte tas på tillräckligt allvar.

Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett lagförslag som innebär att den s.k. ungdomsrabatten tas bort för unga lagöverträdare mellan 18 och 21 år som återfaller i brott.

18. Straffmyndighetsålder, punkt 20 (SD, -)

av Adam Marttinen (SD) och Patrick Reslow (-).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2017/18:880 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -) yrkande 3.2 i denna del.

Ställningstagande

1 kap. 6 § brottsbalken reglerar den s.k. straffmyndighetsåldern och gör gällande att den som inte fyllt 15 år vid dagen för brott inte får tillmätas påföljd. En person under 15 år får endast utredas för brott enligt lagen om unga lagöverträdare, och detta om brottet bedöms som grovt.

I den bästa av världar är barn just barn och ungdomar är ungdomar. I den världen kan inte barn tillmätas någon skuld och ungdomar som hamnat snett behöver främst en hjälpande skjuts i rätt riktning. En sådan värld anser vi att dagens bestämmelser som behandlar unga lagöverträdare återspeglar och i första hand också ska avspegla.

Problem infaller dock när unga lagöverträdare genom medvetna handlingar kan tillmätas skuld för de värsta av brott – hemska brott mot andra människor såsom mord, dråp, grov misshandel, rån och våldtäkter som riskerar att förstöra andra barns, ungdomars och vuxnas liv.

Vi menar att medborgarnas tilltro till rättssystemet förutsätter att det på ett brott följer en straffrättslig reaktion som är tillräcklig i förhållande till brottets allvar. Trovärdigheten för påföljden och acceptansen för domstolarnas påföljdsbestämning förutsätter också för brottsoffer och anhöriga att påföljden ger uttryck för gärningens allvar. Det straffrättsliga systemets behandling av unga lagöverträdare under 15 år behöver därför reformeras, och straffmyndighetsåldern bör enligt vår mening sänkas från 15 år till 13 år.

Vilken påföljd de under 15 år ska kunna få måste utredas närmare. Tanken är inte att låsa in en 13-åring tillsammans med andra på ett normalt fängelse utan främst att ge samhället större möjlighet att reagera på brottslighet i tidiga år. Exempelvis skulle husarrest med fotboja kunna vara ett alternativ, eller på annan plats om hemmet inte är passande.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

19. Nya ungdomspåföljder, punkt 21 (V)

av Linda Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:3191 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 10 och

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 45.

Ställningstagande

När det gäller motionsyrkanden om att införa fler och lämpligare påföljder för unga konstaterar jag att regeringen för närvarande bereder promemorian Nya ungdomspåföljder i vilken föreslås att det införs två nya påföljder för unga lagöverträdare: ungdomstillsyn och ungdomsövervakning. Enligt min mening bör beredningen av betänkandet inte föregripas, och de aktuella motionsyrkandena bör således avstyrkas.

20. Kvaliteten i den slutna ungdomsvården, punkt 22 (M, C, L, KD)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Johan Hedin (C), Roger Haddad (L), Ellen Juntti (M) och Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3191 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 13.

Ställningstagande

Det finns ett behov av att reformera och stärka kvaliteten på den slutna ungdomsvården i Sverige. Under den förra regeringen genomfördes flera reformer för att förbättra den slutna ungdomsvården, däribland åtgärder för att

förstärka utslussningen. Krav infördes också på ett starkare samarbete mellan Sis och socialtjänsten.

Vi anser att det finns behov av att följa upp dessa åtgärder och även reformera den slutna ungdomsvården i stort för att ytterligare stärka kvaliteten. Dessutom bör det utredas om eftervården för de ungdomar som dömts till slutna ungdomsvård i dag är tillräcklig.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

21. Ungdomstjänst vid brott mot blåljuspersonal, punkt 23 (M, C)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Johan Hedin (C) och Ellen Juntti (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 46 och

bifaller delvis motionerna

2017/18:452 av Tuve Skånberg (KD) yrkande 2 och

2017/18:1184 av Jesper Skalberg Karlsson (M).

Ställningstagande

Ungdomspåföljderna bör utvecklas ytterligare, bl.a. vad gäller innehållet i ungdomstjänsten och att ungdomstjänsten ska kunna vara förlagd till en annan ort än den ort där den unge bor. När det rör sig om brott mot blåljuspersonal ska ungdomstjänst helt eller delvis kunna avtjänas inom ramen för polisens eller räddningstjänstens verksamheter. Syftet är att stärka dessa ungdomars tillit och respekt för viktiga samhällsfunktioner.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

Särskilda yttranden

Straffmätning, punkt 19 (V)

Linda Snecker (V) anför:

Påföljdssystemet för unga lagöverträdare är utformat utifrån att barn och ungdomar som har begått brott i första hand ska hållas utanför kriminalvården och i stället bli föremål för insatser inom socialtjänsten. Som framgår särbehandlas unga lagöverträdare både när det gäller valet av påföljd och vid straffmätningen. Skälet till detta är främst att unga typiskt sett inte har nått sådan mognad att de bör behandlas som vuxna. Unga lagöverträdare kan också ofta ha särskilda behov av hjälp och stöd för att inte återfalla i brott. Innehållet i ungdomspåföljderna syftar därför till att motverka de riskfaktorer som kan leda till fortsatt brottslighet och motverka återfall.

Unga lagöverträdare är dock inte exkluderade från det övriga påföljdssystemet och kan även dömas till t.ex. villkorlig dom, skyddstillsyn och fängelse. Eftersom det finns ett system med särskilda påföljder för unga utgör dock de övriga påföljderna i praktiken ett andrahandsalternativ.

Det har på senare år höjts röster för att påföljdsreglerna för unga lagöverträdare ändras och att straffrabatten för unga i åldern 18–21 år bör minskas och eventuellt avvecklas, i syfte att unga ska bestraffas hårdare. Jag anser att detta är fel väg att gå, och jag vänder mig starkt mot att både barn och unga i större utsträckning än vad som redan sker ska behandlas som vuxna i rättsväsendet. Påföljdssystemets åldersgränser och den särreglering som följer av ålder avseende straffmätning och påföljdsval ser ut som de gör av mycket goda skäl.

Jag vill avslutningsvis särskilt understryka vikten av att den särställning barn har och ska ha inte urvattnas.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motion från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:3430 av Roger Haddad m.fl. (L):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om 24-timmarsgaranti i socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2017/18

2017/18:18 av Robert Stenkvist (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom riksdagsåret bör återkomma med en proposition om reform av systemet för straff- och påföljdsräkning för unga lagöverträdare och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:452 av Tuve Skånberg (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta betydelsen av trygga familjer i det brottsförebyggande arbetet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda påföljder för unga i syfte att fler ska kunna dömas till ungdomstjänst med tydlig koppling till brottet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:880 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -):

- 3.2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om borttagande av straffrabatter och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser borttagande av straffrabatt för personer över 18 år.

2017/18:1013 av Jörgen Warborn (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om att avskaffa straffrabatten och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1184 av Jesper Skalberg Karlsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att unga förbrytare som angräpigt blåljuspersonal bör kunna dömas till samhällstjänst i deras verksamheter och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1776 av Staffan Danielsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om dagens straff ska skärpas vid allvarliga brott i de övre tonåren och däröver så att återfall till brottslighet bekämpas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:2474 av Finn Bengtsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ge polisen i uppdrag att eftersträva samarbete med samtliga kommuner med utgångspunkt i den modell som skapats genom de sociala insatsgrupperna, för att fånga upp unga som riskerar att välja en kriminell livsstil eller att engagera sig för våldsbejakande extremism, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3191 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av utökade tidiga insatser för barn i riskzonen för att minska risken att dessa senare begår brott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör återkomma om åtgärder för snabbare lagföring för brott begångna av ungdomar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda efterlevnaden av reglerna om offentlig försvarare i samband med inledande förhör med unga och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmuntra användningen av sociala insatsgrupper för ungdomar som ännu inte fyllt 15 år och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera de sekretessbrytande bestämmelserna för att säkerställa att nödvändig information om unga kan delas mellan socialtjänsten och polisen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera vilka åtgärder som är effektiva för att minska risken att unga begår brott och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga vilka ytterligare åtgärder som krävs för att fler brott begångna av personer under 15 år ska utredas och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska införa fler lämpliga påföljder för unga och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera lagändringen i LUL för att säkerställa att drogtestar av barn

under 15 år kan genomföras i tillräcklig omfattning och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten för åklagare att föreskriva kortare ungdomstjänst genom strafföreläggande för ringa brott och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över kvaliteten i den slutna ungdomsvården och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3192 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sociala insatsgrupper för unga vuxna och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av fler sociala insatsgrupper med fokus på tidiga insatser och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bredda målgruppen för de sociala insatsgrupperna och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda huruvida en 24-timmarsgaranti ska införas och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tiden mellan brott och straff ska förkortas väsentligt och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att domstol, under vissa förutsättningar, ska kunna döma ut en påföljd direkt eller i väldigt nära anslutning till brottet när en ung person grips av polis, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en möjlighet att interimistiskt förordna om åtgärder i ungdomsmål, exempelvis övervakning i kombination med fotboja, och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta särskilda ungdomsdomstolar och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla ungdomspåföljderna och införa påföljden kontaktskyldighet för unga samt ungdomsövervakning kombinerat med fotboja och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ungdomstjänst vid brott mot blåljuspersonal helt eller delvis ska kunna avtjänas inom ramen för polisens eller räddningstjänstens verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffrabatten för unga lagöverträdare mellan 18 och 21 år ska tas bort helt och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3576 av Jan Björklund m.fl. (L):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa straffrabatten för ungdomar i åldern 18–21 år som återfaller i brott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3577 av Roger Haddad m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tidiga förebyggande insatser och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sociala insatsgrupper för unga vuxna och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att brott som enligt brottsbalken ger minst sex månaders fängelse alltid ska utredas av polis, även om den misstänkte är under 15 år, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att s.k. strategiska brott inklusive grov skadegörelse alltid ska utredas av polis, även om den misstänkte är under 15 år, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att brott mot narkotikastrafflagen alltid ska utredas av polis, även om den misstänkte är under 15 år, och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjlighet för åklagare att besluta om kortare perioder av ungdomstjänst genom strafföreläggande och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om 24-timmarsgaranti i socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bevistalan för unga som misstänks för allvarliga brott och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barn, oavsett ålder, som misstänks för allvarliga brott ska ha rätt till ett juridiskt biträde eller offentlig försvarare från första förhöret och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över straffrabatten för unga återfallsförbrytare och unga grova brottslingar och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3737 av Tomas Tobé m.fl. (M):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förebygga narkotikabrottslighet bland unga och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3899 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polisens kontakt med skolan och tillkännager detta för regeringen.